

Vänsterpartiets valmanifest 1994

Det är du som avgör

Det här är Vänsterpartiets valplattform. Vi vill ta kamp mot överheten. Som arbetslös eller lågavlönad kan vi känna maktlöshet, men tillsammans kan vi ändra på den politiska utvecklingen.

Det är människors medvetna val som avgör framtiden. Vi presenterar några av våra idéer och förslag.

Men det är den enskilda människan som gör valet. Många människor kan tillsammans utgöra en mäktig kraft som visar vägen fram till ett rättvist och solidariskt samhälle.

Det är DU som avgör allas vår framtid.

Välj solidariteten!

Vänsterpartiet vill göra valet i september 1994 till ett solidaritetsval.

Vi är ett röd-grönt socialistiskt parti och vi har våra rötter i arbetarrörelsen. Vi vill förena arbetarrörelsens klassiska värderingar om solidaritet, rättvisa och demokrati med en radikal miljöpolitik. Ett samhälle byggt på alla människors lika värde kan inte ha ett kvinnoförtryck.

Arbetslöshet och social nedrustning skapar grogrund för rasism och flyktingfientlighet.

Vänsterpartiet står för solidaritet med världens fattiga och förtryckta. Vårt ansvar innefattar att också människor som flyr från krig och misär möts med humanitet och trygghet i Sverige.

Vänsterpartiet står för en långsiktig hållbar utveckling, socialt, miljömässigt och ekonomiskt. Om vi ska kunna häva krisen måste klass- och könsskillnaderna minska. Vi arbetar för en ekonomisk omfördelning men också för en medveten miljöpolitik. Vi arbetar för allas rätt till arbete.

Miljöomställning innebär nya jobb liksom en omfördelning av arbetstiden i riktning mot sex timmars arbetsdag. Vi säger nej till en svensk anslutning till den Europeiska Unionen (EU).

Byt regering - byt politik

Den borgerliga regeringen måste bort och ersättas med en regering som har sin förankring i arbetarrörelsen. Men det räcker inte med att byta regering, vi måste också byta politik. Vänsterpartiet är berett att medverka till en politik som innebär nya jobb och återupprättad välfärd. Vi är också redo att dela ansvaret för att nödvändiga utgifter för vård, omsorger och nya jobb också finansieras.

Den borgerliga regeringen är en katastrof för Sverige. Den har drivit en ren klasspolitik vilket lett till att bolag, förmögenhetsägare och höginkomsttagare har fått stora skattelättnader samtidigt som lågavlönade drabbats av ökade avgifter och försämrade offentliga service.

Krisen har sina rötter i den spekulationsekonomi och den nyliberala våg som också påverkade den dåvarande socialdemokratiska regeringen. Socialdemokratins tredje väg beredde mark för borgarnas enda väg. De borgerliga har förvärrat krisen genom åtstramningspolitik mitt under en lågkonjunktur.

Demokratin har urholkats och makten koncentrerats. De borgerliga tror att marknadskrafterna ensamma måste styra all utveckling, att demokratin och solidariska värderingar spelat ut sin roll.

Vänstern menar tvärtom att människors kraft skall tas tillvara och att vi jämlikt skall styra samhället.

Internationella finansintressen och stora svenska kapitalägare har fått starkt ökad makt. Avreglerade valutamarknader leder till att spekulanter och inte riksdagen styr ekonomin. Svikna löften och fallskärmsavtal har skapat berättigad misstro mot etablissemangen. Politikens maktlöshet mot marknadskrafterna undergräver tron på den politiska demokratin. Marknadsekonomi måste regleras socialt och enligt miljömässiga hänsyn.

Vänsterpartiet har länge kritiserat dagens utveckling. Vi behöver mer, inte mindre demokrati. Den privata maktkoncentrationen måste motverkas av ökad kollektiv kapitalbildning och stärkt fackligt inflytande i företagen. Kvinnor måste erövra större politisk och ekonomisk makt. Vi behöver fler människor som aktivt deltar i samhällsutvecklingen.

Arbete

Alla människor skall ha rätt till arbete. Arbetslöshet ger så svåra skador - mänskligt, socialt och samhällsekonomiskt - att insatser för att skapa nya meningsfulla jobb alltid är lönsamma för samhället. Massarbetslöshet undergräver folkhälsan och leder till en hård belastning på sjukvård och socialförsäkringssystem. Mer än en halv miljon arbetstillfällen har förlorats under de senaste åren. Fler människor måste in i produktivt arbete. Med dagens höga arbetslöshet krävs en ny ekonomisk politik som ökar efterfrågan på hemmamarknaden och ökar köpkraften för lågavlönade.

Vänsterpartiet vill därutöver bekämpa arbetslösheten med tre huvudmetoder:

För det första vill vi ha 6-timmars arbetsdag. Det går att både arbeta mer och fördela arbetstiden jämnare. Då skapas nya arbetstillfällen. Den tekniska utvecklingen måste komma alla till del genom kortare arbetstid. Det främjar också jämlikhet mellan könen. Sjukfrånvaro, arbetsskador och förtidspensioneringar minskar.

För det andra kan en näringspolitik som stimulerar ökad förädlingsgrad och högre teknisk nivå i industrin skapa flera jobb. En övergång till en mer miljövänlig och mindre energikrävande produktion, en utbyggnad av järnvägar, samt miljösanering av bostäder och lokaler, kan också ge fler och nya jobb.

För det tredje kan många jobb också skapas genom att förbättra sjukvård, äldreomsorger och utbildning.

Men vi vill inte bara få fram fler jobb. Vi vill dessutom fördjupa demokratin på arbetsplatserna, så att anställda kan påverka sin arbetssituation. Ett utvecklande och skapande arbetsinnehåll i en demokratisk arbetsorganisation är målet. Det gynnar inte bara den enskildes välbefinnande utan är också god ekonomi. Stress och sjukdom på arbetet liksom långtidsarbetslösheten kan därmed minska. Vi slår vakt om arbetsrättslagstiftningen och avvisar alla försök att försämra LAS (lagen om anställningsskydd). Vi försvarar de fackliga rättigheterna.

Välfärd

Vänsterpartiet vill slå vakt om den sociala tryggheten. Vi motsätter oss bestämt karensdagar. Höj ersättningsnivåerna för de sämst ställda inom sjukförsäkring, arbetslöshetsförsäkring och ATP-system. Vi vill minska kostnaderna för socialförsäkringarna genom att medverka till att fler människor kommer i arbete, genom en bättre arbetsmiljö och genom att arbeta för en bättre folkhälsa.

Socialförsäkringarna skall i huvudsak finansieras med arbetsgivaravgifter och skatter. Att kraftfullt öka andelen egenavgifter, som borgarna och socialdemokraterna vill, drabbar de sämst ställda hårdast.

Vänsterpartiet arbetar för kvinnornas rättigheter och för jämställdhet mellan könen. De borgerligas sociala nedrustning drabbar i särskilt hög grad kvinnojobben. EG-anpassningen innebär att många kvinnor kan tvingas tillbaka till hemmet. Vänsterpartiet är bestämda motståndare till vårdnadsbidrag. Vi arbetar för en bra barnomsorg och en utbyggd offentlig service till rimlig kostnad - som både skapar arbetstillfällen och gör det möjligt för kvinnor att förvärvsarbeta. Vi är för en utbyggd och kvoterad föräldraledighet.

Vänsterpartiet är det enda partiet i riksdagen som vill ge mera pengar till kommuner och landsting. Vi vill ha en sjukvård som vi betalar gemensamt över skattsedeln. Vi säger nej till privatiseringar och försök att låta pengarna styra vem som skall få vård. Istället för husläkare vill vi ha en bra bassjukvård där alla personalgrupper jobbar tillsammans. Det förebyggande arbetet måste utvecklas. Särskilt viktigt är det idag att förhindra ohälsa som beror på dåliga arbetsmiljöer, arbetslöshet och utslagning.

Alla äldre har rätt till en god omvårdnad utan att behöva betala skyhöga avgifter. Vänsterpartiet vill behålla och utveckla ett solidariskt pensionssystem, som dels fördelar från män till kvinnor men

också från höginkomsttagare till låginkomsttagare. Vänsterpartiet slår vakt om ett ATP-system som innebär ett stort offentligt sparande och som inte skapar marknad för privata försäkringar. Barnens rättigheter urholkas i takt med den sociala nedrustningen. Barn till arbetslösa föräldrar är särskilt utsatta. Det gäller hälsan, skolan och hela livsmiljön. Det som sparas på barnen idag kommer att skördas som sociala problem imorgon. Olika behandlingar av barn idag betyder fördjupade klassklyftor på lång sikt. Ojämlighet, ökad otrygghet för alla och sociala konflikter blir resultatet. *Det* är dags att sätta all barns väl i centrum.

Vi vill ha en skola utan betygshets och diskriminerande skolpengar. Alla barn har rätt till bra dagis och fritis. Vi accepterar inte privatisering av vård, undervisning och omsorger.

Vi ser bostaden som en social rättighet. Vi accepterar inte spekulation och marknadshyror som skapar ett uppsplittrat boende med rika för sig och resten för sig.

I dåliga tider är det särskilt viktigt att alla får del i ett rikt fritids- och kulturliv. Aktiva och skapande människor vill ha mer av gemensamt finansierad utbildning och kultur. Vi ser det som en gemensam angelägenhet att konst och kultur kan utvecklas utan att bli beroende av marknaden. Vi skall kunna se på TV och lyssna till radio utan att bli utsatta för en massa reklam, därför behövs icke-kommersiella alternativ. Reklamens förnedrande framställning av kvinnor måste stoppas.

Porrindustrin förmedlar ett djupt människoförakt. Pornografin är teorin, kvinnomisshandel och våldtäkt är praktiken. Vänsterpartiet bekämpar prostitutionen och dess konsekvenser.

Rättvisa är produktiv

Det är nödvändigt med en rättvis fördelning för att få en sund ekonomi. Det behövs en rationell och effektiv produktion av varor och tjänster för att kunna ha en god konkurrenskraft och åstadkomma en uthållig utveckling.

Vi måste skapa de tillgångar som skall fördelas. Vi kan inte på sikt låna till vår välfärd. Allt fler måste dras in i produktiv verksamhet. Stora investeringar måste till för att åstadkomma omställningen till en hållbar utveckling. Stora resurser måste till för att säkerställa utbildning, vård och omsorger. Den privata konsumtionen måste stå tillbaka för detta. Samtidigt krävs en radikal omfördelning till lågavlönade. Så skapas en hållbar tillväxt som varken föröder resurser eller miljö. Statsskulden och det stora statliga budgetunderskottet kastar sin slagskugga över den framtida välfärden. Räntebetalningar kring ett hundra miljarder kronor tränger ut socialt viktiga poster och nödvändiga miljöinvesteringar. Höga räntor betalas till välbeställda och spekulanter.

Även om det är spekulationsaffärer och högerpolitik som främst förorsakat de statliga underskotten kan de inte ignoreras. Som land lever Sverige inte över sina tillgångar. Vår export är större än importen. Vi har positiv balans mot omvärlden. Men statens underskott är allvarliga och måste avvecklas.

För att få statsfinanser i balans krävs både ökade inkomster och bättre hushållning med resurserna. Socialdemokraternas och folkpartiets skattereform gynnade de rika. Vi vill skärpa den progressiva skatten på höga inkomster. Avdragsmöjligheterna skall begränsas och kapitalinkomster liksom stora förmögenheter skall beskattas hårdare. Kraftfulla åtgärder krävs mot ekonomisk brottslighet och skatteplanering.

De besparingar som krävs måste utgöra en del i den solidariska rättvisepolitiken. Det innebär att försvara den generella välfärden. Den största besparingen ligger i att få ner arbetslösheten.

Vi vill beskatta energianvändning och lägga höga avgifter på produkter som skadar människors hälsa eller hotar miljön.

Vi kan inte förbruka resurser som inte finns. Men vi skall inte heller låta lura oss av den borgerliga propagandan att välfärden måste raderas för att övervinna krisen. Tvärtom. Vi måste bekämpa budgetunderskottet, omfördela skuldbördan och sätta människor i arbete.

Miljö - solidaritet med kommande generationer

Miljöfrågan intar en särställning genom att den handlar om människans långsiktiga överlevnad på jorden. Problemen är ofta globala, men lösningarna lokala. Världens länder antog 1992 ett program för en hållbar utveckling för det nästa århundrade. I Sverige orsakar dåliga miljöer i skolor och på arbetsplatser allt fler allergier som särskilt drabbar barn. Vänsterpartiet betonar tre huvudinriktningar för att vi ska nå målet om en hållbar utveckling.

1. Välj spår istället för motorväg

I Sverige släpps varje år ut ofattbara 60 miljoner ton koldioxid, som påverkar jordens klimat negativt. Det mesta kommer från vägtrafiken. Enorma motorvägsinvesteringar som Dennispaket i Stockholm och Adelsonpaketet i Göteborg, liksom Öresundsbron, binder oss till trafiksystem som leder mot global miljökatastrof. Framtidens transportsystem måste bygga på energisnåla järnvägar, förnyelsebara biobränslen och förbättrad kollektivtrafik.

2. Miljörensning ger jobb

Framtidens arbetstillfällen kommer att skapas inom miljösektorn. Börja avveckla kärnkraften nu! Att ersätta olja, kol och kärnkraft med förnyelsebara källor som biomassa, sol och vind samt resursbevarande byggteknik kommer att skapa många nya jobb inom forskning, skogsbruk, jordbruk och inom byggsektorn. Högteknologi lägger grunden för en miljöanpassad industri som kan ge exportinkomster när traditionella näringar sviktar. Miljöomställningen blir en nödvändighet för hela världen.

3. Ändra livsstil - för miljöns skull

Som konsument kan vi påverka miljön genom våra köpvanor. Papper och tvättmedel är två produkter där konsumenter visat sin makt och förändrat utvecklingen. Men det behövs en kombination av kunskap hos oss konsumenter och politisk mod att fatta beslut som innebär att produkter granskas i hela sin livscykel innan de släpps ut på marknaden. Konsumenten själv kan inte bedöma vilka egenskaper varor har som avfall i en avlägsen framtid. Här måste samhällets regler skärpas. Även ekonomiska styrmedel är nödvändiga.

Nej till den europeiska unionen

Vänsterpartiet säger bestämt nej till EG/EU - den Europeiska Unionen. Vi gör det därför att ett medlemskap urholkar demokratin och hotar våra möjligheter att föra en politik för välfärd, social rättvisa och bra miljö. Vi gör det därför att EU bygger murar mot omvärlden och förhindrar solidaritet med fattiga länder. Ett medlemskap i EU är oförenligt med en självständig utrikespolitik byggd på alliansfrihet och neutralitet.

Vi är motståndare till EU:s ekonomiska politik som förutsätter hög arbetslöshet och ökade klassklyftor. Kampen mot EU måste föras idag och inte bara i anslutning till en folkomröstning. Vänsterpartiet kommer att respektera folkomröstningens resultat.

Det behövs betydligt fler EU-motståndare i riksdagen - bara detta kan stoppa den urholkning av svensk lagstiftning och svensk välfärdspolitik som inletts i och med EES-avtalet.

Vänsterpartiet står för solidaritet med folken i alla länder - inte bara med ett antal rika industriländer. Vi kan inte i längden bygga vårt välstånd på att delta i en utplundring av tredje världen. En grundlig internationell omfördelning krävs. De fattiga ländernas skuldbörda måste minskas och vi får inte bygga handelsmurar mot den tredje världen.

Vänsterpartiet arbetar för ett rättvist och solidariskt samhälle där var och en bidrar efter förmåga och alla har rätt till trygghet och ett värdigt liv.

Bet är du som avgör allas vår framtid.

Socialdemokraternas valmanifest 1994

Valmanifest antaget av den socialdemokratiska partistyrelsen, 1994-08-19

SVERIGE BEHÖVER EN NY FÄRDRIKTNING

Sverige är ett bra land med många goda förutsättningar. Vårt land har byggts upp med ansvar, solidaritet och framtidstro. Men i dag är Sverige i djup kris. Krisen är både politisk och ekonomisk.

Under de senaste månaderna har den ekonomiska krisen förvärrats. De höga räntorna är ett uttryck för att Sverige i praktiken saknar regering. Svenska folket betalar ett högt pris för den politiska krisen.

Stora förhoppningar knyts till socialdemokratin att vi efter valet den 18 september ska kunna åstadkomma den kraftsamling och samverkan som krävs för att bekämpa krisen och stärka demokratin.

Våra mål för de kommande fyra åren är att få igång tillväxten, minska arbetslösheten, skapa sunda statsfinanser och stabilisera statsskulden samt klara välfärden. Vi vill återskapa samling och framtidstro. Får vi väljarnas förtroende kommer vi att göra allt för att nå dessa mål.

Ansvar för Sveriges framtid ligger emellertid inte enbart i händerna på riksdag och regering. Framtiden formas av alla som bor och verkar i Sverige. Vårt program är därför en inbjudan till alla - löntagare och, företagare,.. unga och gamla, svenskar och invandrare -- att medverka till att bygga morgondagens Sverige med arbete, rättvisa och framtidstro som grund.

I kölvattnet på den ekonomiska krisen utmanas grundläggande mänskliga värden. Främlingsfientlighet och rasism framträder öppet. I försvaret av människovärde och demokrati måste alla medborgare, grupper och partier enas.

SVERIGE ÄR PÅ FEL VÄG

Den regering som tillträder efter valet den 18 september kommer att stå inför allvarigare problem och större utmaningar än någon tidigare regering i modern tid.

Det gäller framtidsbyggandet. Sveriges ekonomi har krympt tre år i rad genom att framtidsbyggandet, investeringarna, har försumrats. De har fallit till en lika låg nivå som på 1930-talet. Sparandet i Sverige är stort men pengarna används inte till investeringar och därför kommer inga nya jobb till stånd.

Det gäller arbetslösheten. Över 600 000 människor är arbetslösa. Av dem är fler än 200 000 under 25 år. En hel ungdomsgeneration möts av beskedet att de inte behövs. Allt fler människor tvingas leva på bidrag. Bidragsberoendet har aldrig varit så stort som nu.

Det gäller statsfinanserna. Arbetslösheten underminerar statsfinanserna. Budgetunderskottet är rekordstort. Statsskulden växer, räntebördan ökar. Välfärden urholkas när statens finanser raseras.

Det gäller orättvisorna. Den ekonomiska tillbakagången och den borgerliga politiken har lett till en omfördelning till förmån för dem som är välbärgade och till nackdel för dem som har små inkomster. Klyftorna och motsättningarna i Sverige har ökat. Vi riskerar en tudelning av Sverige där olika grupper och människor ställs mot varandra. **Sverige står på randen till ett nytt, skrämmande samhälle där massarbetslösheten permanentas och klyftorna mellan människor ökar ytterligare. För första gången i modern tid riskerar barnen och de unga att få det sämre än generationen före dem.**

EN NY FÄRDRIKTNING

Arbetslösheten drabbar enskilda människor och familjer. Samtidigt urholkas statens finanser genom att skatteinkomsterna minskar och kostnaderna för bidrag till de arbetslösa ökar. Arbetslösheten kostar samhället över 100 miljarder kronor under ett år. Det är huvudorsaken till det gigantiska budgetunderskottet. Statens skuld har därför ökat dramatiskt de senaste tre åren. Räntorna stiger och investeringar för framtidens jobb skjuts upp. Ännu fler blir utan arbete.

Denna onda cirkel måste brytas. Det behövs en ny färdriktning.

Sverige kan klara välfärden om vi får ordning på de offentliga finanserna. Sverige kan sanera finanserna om vi lyckas pressa ned arbetslösheten. Sverige kan pressa ned arbetslösheten om vi får igång framtidsbyggandet, investeringarna, och får till stånd en uthållig tillväxt.

Men det räcker inte ens med detta.

Sverige är för litet för stora konflikter. Vi har mer som förenar än som skiljer. Sverige blir ett sämre land - för alla - om motsättningarna och klyftorna ökar och massarbetslösheten består. Allt fler efterlyser mer av samarbete och mindre av konfrontation.

Krisen kan bara övervinnas om vi samverkar. Vanmakten måste brytas, framtidstron

återvinnas och människors ansvarstagande och inflytande demokratins fundament - stärkas. Socialdemokratins program för Sveriges framtid förutsätter allas ansvar och medverkan.

DETTA VILL SOCIALDEMOKRATERNA

1. Samarbeta över gränserna - för fred, arbete och miljö.

Levnadsvillkoren i Sverige avgörs inte bara av beslut som fattas i vårt land. Vi är beroende av vad som händer i andra länder och det ligger i vårt eget intresse att kunna påverka den internationella utvecklingen.

Frågan om svenskt medlemskap i EU avgörs av folkomröstningen i november. Om svenska folket i höst säger ja till medlemskap kommer en socialdemokratisk regering att sätta kampen mot arbetslösheten och miljöförstörelsen främst på dagordningen för vår medverkan i det europeiska samarbetet. Vi vill också verka för ett ökat

säkerhetspolitiskt samarbete för att trygga freden och för en utvidgning av medlemskretsen till flera centraleuropeiska länder och till de baltiska staterna.

De europeiska socialdemokratiska partierna har gemensamt lagt fram ett program för fler jobb och färre arbetslösa. Programmet innehåller förslag om omfattande investeringar i vägar, järnvägar, miljö, informationsteknologi och i människors kunskap och kompetens.

Vi har också lagt fram ett program för att förbättra vår gemensamma miljö. Tillsammans med andra socialdemokratiska partier vill vi genomföra denna politik.

Sverige måste åter göra sin röst hörd i det internationella arbetet. En socialdemokratisk regering kommer att öka Sveriges engagemang i FN. Vi vill stärka FN's politiska och ekonomiska roll. Sveriges insatser för internationellt fredsarbete, konfliktförebyggande insatser och gemensam säkerhet intensifieras. Biståndet måste inriktas på att stödja de fattiga ländernas långsiktiga utveckling. Samarbetet med länderna kring Östersjön bör öka, framför allt när det gäller demokrati, kultur och miljö.

Internationell samverkan skapar ömsesidiga beroenden och ger vidgade möjligheter för folk och länder. Samtidigt måste folkens olika särarter, identiteter och traditioner värnas. Vikten av egna beslut och värdet av en egen färdriktning minskar inte.

Internationell samverkan och utbyte ökar behovet att stärka den svenska kulturen.

2. Ett nytt samarbete för att klara jobben och välfärden.

Att föra vårt land ur den ekonomiska krisen kräver allas medverkan. Konfrontation måste ersättas med samverkan. Vårt land har inte råd med ryckighet och kortsiktighet i politiken. Sverige behöver stabilitet och långsiktighet.

För att denna kraftsamling ska lyckas krävs en bred samsyn i arbetsliv och politik, över traditionella gränser och barriärer i det svenska samhället. Vi vill pröva nya former för samarbete i riksdagen i syfte att där skapa breda majoriteter för de nödvändiga åtgärderna mot arbetslöshet och budgetunderskott. Vi är beredda att ta initiativ och att konstruktivt pröva lösningar som anvisas av andra så länge dessa lösningar uppfyller det grundläggande kravet: Vägen ur krisen måste vara rättvis och solidarisk.

På fyra områden krävs att ett nytt samarbete byggs:

*** Spelreglerna för företag och företagare.**

Företagen måste växa och bli fler. Småföretagens villkor måste förbättras, inte minst genom ökad tillgång till riskkapital. Företagsbeskattningen bör sänkas.

Energikommissionen bör snarast utarbeta en strategi för framtidens energiförsörjning, baserad på folkomröstningens beslut. En socialdemokratisk regering kommer att verka för en bred överenskommelse om företagandets villkor.

*** Löntagarnas rättigheter på arbetsplatsen.**

De försämringar på arbetsrättens område som genomförts i konfrontation med löntagarna upphävs. Arbetsmarknadens parter måste ta ansvar för att förbättra arbetsmiljön, fördjupa jämställdheten, öka kompetensutvecklingen och utveckla arbetsrätten. En socialdemokratisk regering kommer att föra en politik så att fler människor kan utvecklas i sina arbeten.

*** Kvinnors och mäns gemensamma ansvar.**

Alla vinner på jämställdhet. Allt fler inser det självklara med jämställdhet mellan kvinnor och män. För socialdemokratin är "hela lönen och halva makten" mer än slagord. Rätten till arbete, en bra familjepolitik och en stark gemensam sektor är grunden för jämställdhet. Vi vill ha kvinnofrid: Arbetet med att motverka våld mot kvinnor måste intensifieras. En socialdemokratisk regering kommer att bedriva en politik som på alla områden fördjupar jämställdheten.

* Medborgarnas trygghet vid sjukdom, ålderdom, skada eller handikapp.

Den generella välfärdspolitiken är inte bara rättvis, den är också ekonomiskt effektiv och kan förenas med de krav den ekonomiska krisen ställer på ökad hushållning med offentliga utgifter. En socialdemokratisk regering kommer att eftersträva breda överenskommelser om framtidens välfärdssystem.

3. Investera för framtiden.

Dagens investeringar är basen för morgondagens produktion och välfärd. Nyckeln till ökad tillväxt - och därmed till fler arbeten och minskad arbetslöshet och förbättrade statsfinanser - är att investeringskrisen kan hävas och att Sveriges produktionsförmåga varaktigt kan höjas. En större andel av landets samlade resurser måste användas till investeringar.

Det är i näringslivet som huvuddelen av de nya jobben måste skapas och det är i första hand där som de nya investeringarna ska ske. Räntenivån är en avgörande faktor för investeringsklimatet. En socialdemokratisk regering kommer att bedriva en ekonomisk politik som pressar ned budgetunderskottet och som hävdar en prisstabilitet på god europeisk nivå. Investeringar i näringslivet ska göras skattemässigt förmånligt. Ekonomiska framsteg kräver god infrastruktur: Data- och telenätet bör byggas ut, kommunikationerna förbättras. Bygginvesteringarna ska öka. Ombyggnader och upprustningar av bostadsområden genomförs för att förhindra ökad segregation. Skolor rustas upp, bostäder och allmänna lokaler handikappanpassas och allergisaneras. Energihushållning stimuleras. Nya miljö- och energi investeringar ska genomföras. Det ger både bättre miljö och fler arbetstillfällen. Målet är att skapa ett ekologiskt uthålligt samhälle.

4. Ett nationellt program för utbildning och ökad kunskap -

Vårt lands främsta tillgång - människors kunskaper och kompetens - måste bättre tas tillvara. En socialdemokratisk regering kommer att genomföra ett nationellt kunskapslyft på alla områden och nivåer:

Förskola och grundskola måste ge alla barn och ungdomar förutsättningar för ett livslångt lärande. Resurser till skolan ska säkerställa en hög och likvärdig kvalitet och fördelas efter elevernas olika behov. Segregering måste motverkas. Teknisk-naturvetenskapliga studier stimuleras. Informationsteknologin måste bli en naturlig del i lärandet och komma alla till del: Alla elever bör ha tillgång till en dator. Fler platser inrättas i högskolan. Vuxenutbildningen byggs ut. De arbetslösa utbildningsbehov sätts i förgrunden. Arbetsmarknadsutbildningen förstärks för att möta näringslivets behov. Kompetensutveckling i arbetslivet stimuleras.

5. Arbetsmarknadspolitiken måste läggas om.

Sverige behöver inte bara nyinvesteringar i byggnader, maskiner och utrustning utan också i människor och mänsklig kompetens. Vårt program för ökad kunskap är centralt för Sveriges långsiktiga tillväxt. Företagen måste kunna ha tillgång till personal med rätt kompetens. I annat fall ökar riskerna för löneinflation.

När över 600 000 personer är arbetslösa krävs en ny inriktning av arbetsmarknadspolitiken. Vi vill ge arbetsmarknadens parter ökade möjligheter att forma arbetsmarknadspolitiken med syftet att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten.

En socialdemokratisk regering kommer att pröva nya grepp för att stimulera företagen till nyanställningar. Vi vill underlätta för företag att expandera och nyanställa. Stödet till nyanställningar måste göras riktat, så att det verkligen leder till nyanställningar. Stödet ska gälla arbetslösa och vara tidsbegränsat, så att det får snabb effekt. En effektiv regionalpolitik är en viktig del av sysselsättningspolitiken. Vi vill skapa fler möjligheter för de arbetslösa till aktiviteter. Arbetslösa ska på heltid vara engagerade i att söka jobb, utbilda sig genomgå yrkesinriktad rehabilitering eller utföra ett tillfälligt arbete.

Ingenting är viktigare än att minska arbetslösheten bland de unga och att förhindra att de drabbas av långtidsarbetslöshet. Ett samhälle som inte kan erbjuda sina unga arbete bryts sönder. Vi vill förhindra att ungdomar ska gå arbetslösa mer än 100 dagar. Arbetslöshetsförsäkringen kan effektiviseras. Samordningen av samhällets insatser för de arbetslösa behöver förbättras. De försäkringar som gjorts av försäkringens arbetsvillkor upphävs, liksom begränsningen av ersättningsperiod. De frivilliga a-kassorna ska ansvara för försäkringen, de statliga a-kassorna avskaffas. Ersättningarna ska ge trygghet vid arbetslöshet och kombineras med höga krav på att de arbetslösa tar anvisade arbeten och deltar i utbildning eller rehabilitering. Socialdemokratin accepterar inte svartjobb eller bidragsfusk. För oss handlar det både om gammal hederlig arbetarmoral och god ekonomi.

6. Statsfinanserna måste saneras!

Målet är entydigt: Budgetunderskottet ska minska och statsskulden stabiliseras under mandatperioden. Vi accepterar inte ökad inflation för att ta ned budgetunderskottet eller statsskulden.

Vi vill spara mest, där den borgerliga regeringen slösat värst. Det är arbetslösheten som är den viktigaste faktorn bakom underskottet och lånebehovet. Arbetslösheten är det stora slöseriet, med såväl pengar som människor.

Sysselsättning i näringslivet och minskad arbetslöshet är grunden för att komma till rätta med de offentliga underskotten. En procentenhet lägre arbetslöshet stärker de offentliga finanserna med omkring 10 miljarder kronor. Omkring 100 miljarder av budgetunderskottet är en följd av arbetslösheten.

Men ökad sysselsättning räcker inte för att sanera statens finanser. Vi bedömer nu att cirka 50 miljarder kronor av budgetunderskottet måste minskas genom direkta inkomstförstärkningar och utgiftsbegränsningar under den kommande mandatperioden.

Vår politik är hel och odelbar: Den bygger på en noggrann avvägning mellan åtgärder som ökar tillväxten, pressar tillbaka arbetslösheten, stärker statsinkomsterna och minskar statsutgifterna.

Vår politik för att öka statens inkomster och minska utgifterna utgår från två principer:

* Bara om krispolitiken är rättvis kommer alla att ta ansvar för uppgiften att föra Sverige ur krisen. De med arbete och goda inkomster måste bära de tyngsta bördorna. Det går inte att sanera statsfinanserna genom ökad konfrontation i samhället.

* Barnomsorg, skola, sjukvård och äldreomsorg ska värnas framför ersättningar och bidrag. Socialdemokratien slår vakt om den välfärd som kommuner och landsting tillhandahåller.

Ökade inkomster. En socialdemokratisk regering kommer att ändra skattesystemet för att uppnå rättvisa samt stimulera till arbete, bättre miljö, god skattemoral och sunda statsfinanser. Likvärdig beskattning av arbete och kapital är en hörnsten i en sådan reform. Kapitalbeskattningen bör vara likformig och enhetlig. Beslutet att avskaffa förmögenhetsskatten rivs upp. En tillfällig värnskatt införs för de högsta inkomsttagarna samtidigt som grundavdraget vid den statliga beskattningen återinförs. Av de kommande årens utrymme för löneökningar behöver en viss del avsättas för att finansiera socialförsäkringarna. Möjligheterna prövas att återföra de pengar som tagits ur pensionssystemet. Den ekonomiska brottsligheten ska bekämpas effektivare. Skatteplanering ska motverkas, inte uppmuntras. Miljöskatter höjs.

Minskade utgifter. Nu krävs stor återhållsamhet av alla. Det som måste känneteckna de närmaste åren är gemensamma ansträngningar, inte nya kostsamma förmåner. Alla utgifter måste granskas. Vi lovar inga reformer som försämrar statsfinanserna. Alla grupper i samhället måste efter förmåga vara beredda till uppoffringar.

De samlade kostnaderna för bostadspolitikerna måste minska. Alla fastigheter måste bidra till att bära kostnaderna. Jordbruket måste lämna sitt bidrag till saneringen av samhällsekonomin och statsfinanserna. Försvarskostnaderna ska skäras ned. Säkerhets- försvars- bistånds- och flyktingpolitiken bör effektiviseras genom ökad samordning. Vårdnadsbidraget ska avskaffas. Garantidagarna i föräldraförsäkringen återinförs. I syfte att stärka statsfinanserna ska familjepolitiken ses över, särskilt flerbarnstilläggen och bidragsförskotten. En karensdag vid tillfällig föräldraledighet införs.

Den statsfinansiella krisen gör att fullt inflationsskydd inte kan utgå i de statliga utgifts- och inkomst systemen. Alla index reduceras därför så länge den statsfinansiella krisen varar.

Inga höjningar av ersättningsnivåer i socialförsäkringarna genomförs under mandatperioden. Kostnaderna för förtidspensionering ska minska genom aktiva åtgärder som gör det möjligt för människor att återvända till arbetslivet efter sjukdom eller arbetsskada. Dessutom skärps reglerna för rätt till förtidspensionering.

Vi ber om väljarnas förtroende att genomföra vart program för att öka tillväxten, pressa ned arbetslösheten, stabilisera ekonomin och klara välfärden.

Vi begär fullmakt av svenska folket att under valperioden vidta de ytterligare åtgärder som kan krävas för att rädda Sveriges ekonomi.

VÅRT ALTERNATIV

I valet den 18 september väljer svenska folket färdriktning för Sverige. Den väg vi väljer är avgörande för vårt lands utveckling under lång tid framöver.

Socialdemokraternas färdriktning är entydig:

Vi tror på människors vilja att arbeta och försörja sig själva - i stället för på fortsatt massarbetslöshet och bidragsberoende.

Vi vill att Sverige åter blir ett land med utrymme för både rättvisa och omtanke, där vi alla bidrar efter förmåga - i stället för att vara ett land där klyftorna och orättvisorna ökar.

Vi vet att detta kräver samverkan och samarbete - inte konfrontation och motsättningar.

SVERIGE KAN. BÄTTRE.

Rösta den 18 september!

Socialdemokraterna

PÅ GRÖN KVIST

Valprogram för Centerpartiet inför 1994 års val

Centerpartiet förenar ekonomisk utveckling med miljöansvar. Vi arbetar för en levande demokrati och en decentraliserad marknadsekonomi. Decentralisering bryter maktkoncentrationen och ökar allas inflytande över sin egen situation. Alla har rätt till en grundläggande trygghet i tillvaron. Att ha arbete är en del av tryggheten.

Allas arbete behövs för att få Sverige på fötter. Det ekonomiska arvet från 80-talet tynger. Mer än en halv miljon nya jobb behövs under resten av 90-talet, framförallt i näringslivet men även i offentlig verksamhet.

- 2 Svensk politik kännetecknas av ett ofruktbart politiskt gräl mellan höger och vänster. Möjligheterna till långsiktiga, stabila uppgörelser försvåras. Det förstärker den ekonomiska krisen och skapar dessutom en politisk kris.
- 3 Det behövs breda uppgörelser som ger stabila besked, ekonomisk utveckling, minskar underskottet i statens budget och hejdar den växande statsskulden.
- 4 Centerns målsättning är en icke-socialistisk regering med stärkt centerinflytande. Det markerar tyngdpunkten på det politiska mittfältet. Där är utrymmet för stabiliserande uppgörelser som störst.

RÄDDA VÄLFÄRDSSTATEN

Välfärden, skall delas av alla - och betalas av alla. Staten har ett särskilt ansvar för att underlätta den enskildes inträde på arbetsmarknaden. Det ansvaret gäller speciellt ungdomar, långtidsarbetslösa, invandrare och handikappade.

Underskotten i statens ekonomi medför att Sverige tvingas leva med högre räntor än omvärlden. Det hämmar både näringslivets investeringar och hushållens ekonomi. Det bryter den nödvändiga uppgången i ekonomin. Centern accepterar inte att skuldbördan skjuts över på ungdomsgenerationen.

Underskotten i ekonomin har skapats av bl a fastighetskrisen, finanskrisen, den höga arbetslösheten samt en delvis ofinansierad skattereform.

Den viktigaste uppgiften under kommande mandatperiod är att bringa Sveriges ekonomi i balans. Statsskuldens ökning måste stoppas. Sverige måste återfå sunda statsfinanser. Det kan bara ske med en kombination av åtgärder. Viktigast av allt är en minskad arbetslöshet och en hållbar ekonomisk utveckling.

Även om underskotten i första hand måste angripas genom ökad sysselsättning och ekonomisk utveckling, så befriar det oss inte från besparingar, systemförändringar och inkomstförstärkningar.

Besparingarna ställer extra krav på en rättvis fördelningspolitik. Med grundtryggheten som princip värnar man alltid de svagaste i samhället.

Besparingar

Alla måste ta sin del av ansvaret för att minska underskotten. I politiken krävs samling kring nödvändiga och samtidigt svåra beslut.

Utöver redan vidtagna åtgärder krävs besparingar i samhällets transfereringar med ca 30 miljarder kr, räknat i årseffekt under senare delen av 90-talet. Det ger samtidigt ett visst utrymme för förbättringar för utsatta grupper.

Socialförsäkringarna bör få mera markerad grundtrygghet. Sänkta förmåner i högre inkomstlagen är nödvändiga, liksom tak för kostnadsutvecklingen i olika transfereringar.

Sjuk- och arbetsskadeförsäkring, arbetslöshetsförsäkring samt förtidspensionen skall göras mer rehabiliteringsinriktade. Målet är att så snabbt som möjligt komma tillbaka till förvärvsarbete.

Kostnaderna för familjepolitiken kan minskas utifrån centerns princip om lika stöd för varje barn. Inga områden kan i förväg helt undantas från besparingar och systemförändringar. Alternativet är växande underskott och senare drastiska nedskärningar i stora delar av välfärdssystemet.

Inkomstförstärkningar

Besparingar måste kombineras med inkomstförstärkningar. Det planerade sloandet av förmögenhetsskatten skjuts på framtiden. En ökad skatte- och avgiftsbelastning på miljövadlig verksamhet är inte bara nödvändig utan också önskvärd.

Endast genom att förena ekologiskt ansvar med ekonomisk utveckling skapas grund för en hållbar utveckling där både underskotten i ekonomin och miljöskulden kan elimineras.

Rättviseskäl kräver att de som ej berörs av utgiftsminskningar bär sin del genom skatte- eller avgiftsökningar, allt efter bärkraft.

Sänkt skatt på boende ger förutsättningar för lägre räntesubventioner. Nödvändig konsumtion, mat, boende och persontransporter, skall beskattas lägre än annan konsumtion.

KRETSLOPP

Framtidens största utmaning är att bygga ett samhälle som står i samklang med naturen. Det ger nya gröna jobb. Varje generation måste bära sina kostnader. Miljöskulden skall betalas. Arbetet med att omforma Sverige från ett exploaterings- och förbrukarsamhälle till ett kretsloppsanpassat samhälle har påbörjats under centerns ledning. Det bygger på människors engagemang och delaktighet.

Kretsloppsprinciperna skall fullföljas genom successivt införande av producentansvar. Det utvecklar produkter med allt lägre resursförbrukning, som kan återvinnas och återanvändas.

Avfall blir resurser. Avfallsmängderna skall halveras under 90-talet. Förbränning och deponering av sorterat hushållsavfall och industriavfall skall upphöra.

Miljö och jobb

Centern föreslår en stor skatteväxling med sänkt skatt på arbete och företag, men högre skatt på koldioxidutsläpp och miljöstörande råvaruanvändning och verksamhet. Under 90-talet bör en skatteväxling i storleksordningen 25 miljarder kr genomföras. Skatteväxlingen syftar både till att minska miljöskulden och att skapa nya jobb.

Skattesänkningen på arbete skall utformas så att den ger största möjliga sysselsättningseffekt inom tjänstesektorn och andra delar av arbetsmarknaden.

Investeringar för Miljö-Sverige

Omvandlingen till ett kretsloppssamhälle utvecklar ny miljöteknik. Det bidrar till miljöanpassade energi-, transport- och distributionssystem. Stora investeringar krävs. Det ger många nya jobb och en resurssnålare produktion.

Under de senaste åren har en omfattande utbyggnad av biobränslebaserade värme- och kraftvärmesystem genomförts, främst i kommunal regi. Denna positiva utveckling måste förstärkas genom höjda miljöavgifter, miljöklassning av fordon och drivmedel samt investeringar

i miljöanpassade energi- och transportsystem, både för näringslivet och hushållen. Staten bör initiera ett omfattande investeringsprogram för förnybar energi. Det ger bättre miljö. Det ger gröna jobb. Det ger lokal och regional utveckling. Statsgarantierna bör flyttas från kärnkraften till nya investeringar i förnybar energi. Kärnkraftens avveckling skall inledas under den kommande valperioden genom avstängning av minst en kärnkraftsreaktor. Kärnkraftsavvecklingen skall fullföljas genom tillförsel av inhemsk miljövänlig energi och en allt effektivare energianvändning.

DECENTRALISERING

Vägen ut ur krisen heter decentralisering. Centern vill öka det personliga ägandet och främja mångfalden. Genom decentraliserat ägande motverkas den fria marknadens tendenser till koncentration.

Utvecklingen avgörs i stor utsträckning av kunskaper, forskning och yrkesskicklighet. Centern fullföljer arbetet på hög kvalitet i undervisningen och på att skapa ett decentraliserat högskoleväsende med fasta forskningsresurser också vid de mindre högskolorna. Nya universitet bör etableras.

Arbetsliv

Med centern i regeringen har företagsklimatet för de mindre och medelstora företagen förbättrats kraftigt. Nyföretagandet har stimulerats och skatterna för småföretag och företagare har sänkts. Tillgången till riskvilligt kapital har förbättrats, trots krisen i den finansiella sektorn. Nyföretagarlån har införts. De regionala utvecklingsbolagen spelar en viktig roll för de mindre företagen.

Det är främst i de många mindre företagen de nya jobben finns. Därför måste småföretagens villkor förbättras ytterligare. Företagsgaranti för nyföretagande, där riskkapitalföretag med stadiga garantier under en starttid bidrar med finansiering och företagskunnande, kan bli ett viktigt komplement till tidigare åtgärder. Systemet bygger på garantier istället för bidrag. Centern vill införa personliga investeringskonton för blivande företagare. Ett särskilt åtgärdsprogram skall genomföras för ökat kvinnligt företagande.

I en tid med obalanser i de offentliga finanserna måste politiskt förtroendevalda stå upp för alla de som arbetar i offentlig verksamhet. Det sker främst genom att återskapa sunda offentliga finanser som skapar framtidstro och trygghet i de offentliga jobben.

Regional utveckling

Man skall kunna bo, leva och arbeta i hela Sverige. Regionalpolitiken har under centerns ledning förnyats och är nu starkt utvecklingsinriktad. Investeringarna i förbättrade vägar, järnvägar och telekommunikationer skall fullföljas. Jord- och skogsbruket har en avgörande betydelse som basnäring i glesbygden.

På landsbygden och i mindre städer och tätorter gäller det att etablera ny, småskalig teknik som skapar jobb, oavsett avstånd till marknaden. Den nya tekniken ger möjligheter, kreativa miljöer och en frigörelse från tidigare begränsningar i landsbygdens näringsverksamhet. Dator- och telekommunikationer med förbindelser över världen ger möjlighet till avancerade jobb från norr till söder.

Det krävs en politisk ledning i Sverige som driver på denna utveckling. Risken är annars stor att nödvändiga samhällsresurser investeras i en förlegad samhällsstruktur, präglad av betong och centralisering. Centern avvisar Dennispaketets miljardslukande Öster- och Västerleder genom

Storstockholms grönområden, liksom vi avvisar Öresundsbron som miljöfarlig, dyr och otidsenlig.

Stadsmiljö

I städerna gäller det att skapa närhet mellan arbete och bostad, lokal service, bättre miljö och mindre trafik. Omistliga grönområden i stadsmiljön bör ges skydd mot exploatering, med nationalstadsparken i Stockholm som föredöme.

Låt barnens behov styra planeringen. Nya gröna lungor måste tillskapas i stadsmiljön, variationsrik bebyggelse eftersträvas och segregation motverkas.

Makten till folket

Samhället byggs av människorna och de små gemenskaperna. Centern sätter den enskilda människan i centrum. Alla skall ha rätt till medbestämmande över sin egen arbetssituation. Principen skall vara största möjliga närhet till besluten. Därför är det nödvändigt att slå vakt om kommunernas självstyre och många små kommuner. Ett hundratal nya kommuner kan tillskapas genom delning under det närmaste decenniet.

Centern vill flytta makt från staten närmare människorna. Regioner och kommuner måste få ökat bestämmande över sin egen framtid. En reform för regiondemokrati skall genomföras under kommande valperiod.

Sverige och EU

Decentralisering förutsätter internationellt samarbete för fred, mänskliga rättigheter och gemensamma resurser. Miljöhoten är globala och måste lösas i samverkan. De ekonomiska klyftorna mellan fattiga och rika länder måste bekämpas.

Sveriges förhållande till EU avgörs i folkomröstningen. Centerpartiet är en garant för att folkomröstningsresultatet respekteras.

Ett svenskt medlemskap i EU kan stärka fred och demokrati. Det ger ökade möjligheter till nära europeiskt samarbete och ökade möjligheter att resa, studera och handla fritt mellan Sverige och EU:s medlemsländer.

Om svenska folket beslutar om medlemskap skall vi säkerställa att Sverige kan behålla sin alliansfrihet i fred syftande till neutralitet i krig, att Sverige inte ingår i ett gemensamt försvar samt att Sverige kan stå utanför en gemensam valuta.

Om folkomröstningen leder till medlemskap skall Sverige driva på i miljöfrågorna, förbättra regionalpolitiken, se till att EUs ekonomiska politik inriktas på trygg sysselsättning och hållbar tillväxt samt verka för att EU tar in nya medlemmar från centrala och östra Europa. Besluten skall tas nära människorna och så lite som möjligt i Bryssel. Insyn och demokratiska arbetsformer skall präglade arbetet i EU. Det nordiska samarbetet skall fortsätta och fördjupas.

GRUNDTRYGGHET

Att vara samhällsmedborgare innebär att vara en del av en gemenskap med rättigheter och skyldigheter. Medborgarskap kräver solidaritet och beredskap att ställa upp för det gemensamma bästa.

Det svenska välfärdssystemet måste förnyas. Ett trygghetssystem som inte bygger på den ekonomiska verkligheten blir otryggt. Väststånd skapas inte av politiska löften, utan genom arbete och produktion.

Den höga arbetslösheten är ett hot både mot den grundläggande tryggheten och mot välfärden.

Därför skall arbete alltid löna sig för individen mer än bidrag. Samtidigt skall det finnas ett grundläggande ekonomiskt skydd vid arbetslöshet för alla som står till arbetsmarknadens förfogande.

Socialförsäkringarna

Kostnaderna för de sociala försäkringarna har ökat kraftigt under senaste årtiondet. Systemen har gett dålig grundtrygghet och små möjligheter till personliga lösningar. Människor med hög standard har fått hög utdelning ur socialförsäkringssystemen, medan de som har låga eller inga inkomster haft dåligt skydd.

Centern vill ge välfärden ett tydligare innehåll; grundtrygghet åt alla, därutöver stor frihet. Ett sådant system skall formos successivt med respekt för behovet av övergångsperioder. Det reformerade pensionssystemet och den nya allmänna arbetslöshetsförsäkringen bygger delvis på dessa principer.

Ett socialförsäkringssystem, med grundtryggheten som bas, kan anpassas till olika samhällsekonomiska förutsättningar men ändå ge grundläggande trygghet åt alla. Besparingar i ett inkomstberoende trygghetssystem drabbar de sämst ställda och gör dem socialbidragsberoende.

Ett system byggt på grundtrygghet innebär att höginkomsttagarna får bära en tyngre börda i förhållande till förmånerna. De sämst ställda skall värnas solidariskt.

Familjepolitiken

Utbyggnaden av barnomsorgen och införandet av vårdnadsbidrag har medfört en ökad valfrihet för barnfamiljerna. Centern vill gå vidare i reformeringen av familjepolitiken genom att införa ett barnkonto, som ersätter en stor del av det nuvarande familjestödet.

Barnkontot skall vara lika stort för alla barn och stå till barnets och föräldrarnas förfogande under de sex första levnadsåren. Reglerna skall garantera att pengarna ger grundtrygghet hela förskoletiden. Det ger stor frihet att använda pengarna på det sätt som passar familjen bäst.

Vård och omsorg

Alla skall ha rätt till en god vård på lika villkor, byggd på gemensam finansiering. Kommuner och landsting skall ha ett avgörande inflytande över vårdens planering. Valfrihet och mångfald har stimulerats under senare år, vilket utvecklats nya vårdformer och skapat nya jobb.

Vi har alla ett ansvar för att stärka värderingarna om humanitet, människovärde och tolerans, som ger de bästa förutsättningarna för den grundläggande tryggheten.

CENTERN

Box 22107, 10422 Stockholm. Telefon 08-617 38 00.

Folkpartiet liberalerna - den tredje kraften i svensk politik

Folkpartiet liberalerna arbetar för både, välfärd *och* valfrihet, både jämställdhet mellan kvinnor och män *och* goda villkor för företagare.

De målen står inte emot varandra. När partier - som moderaterna och socialdemokraterna - väljer bort, eller tonar ner det ena andra målet är det därför ett uttryck för deras politiska värderingar, inte ett sätt att hantera en målkonflikt.

Med socialdemokraterna blir det inte mycket av valfrihet i välfärden. Och företagare är för socialdemokrater framförallt kapitalägare som skall beskattas hårdare. Därför är förstagarna som skapare av jobb aldrig huvudpersoner i de socialdemokratiska valtalen.

Med moderaterna blir det mindre av social välfärd, mindre gemensamt finansierad barnomsorg, äldreomsorg och sjukvård. Och sämre trygghetsförsäkringar. Och jämställdhet mellan kvinnor och män har aldrig varit någon hjärtefråga för moderater. Därför är rättvisa åt kvinnor aldrig något tema i moderata valtal.

Vi liberaler tycker att del är för mycket s&m i svensk politik, att den tredje kraften måste stärkas. Vi tors slåss för både företagare och dagis! I centrum står alltid den enskilda människan.

Detta valprogram ger inte svar på alla frågor. Det redovisar var vi står i några av de frågor som är centrala i 1994 års valrörelse: jobben, välfärden, skuldkrisen och jämställdheten.

Även om vi i detta valprogram koncentrerar oss på det svenska perspektivet vill vi påminna om de helt centrala överlevnadsfrågor som alltid måste finnas med i vårt medvetande när politiken formas. Vi tänker framförallt på fattigdomen i världen, flyktingströmmarna och de globala miljöproblemen.

Våra egna problem, hur stora de än kan te sig, är små jämfört med de problem som många andra länder och folk har. Därför kan vi heller aldrig lösa våra egna problem genom att blunda för miljöproblemen eller skjuta den internationella solidariteten på framtiden. Även i kärva tider måste Sverige vara berett till katastrofinsatser till att ta emot människor på flykt. Människorna i Rwanda och Bosnien kan inte vänta på att Sverige skall uppnå ekonomisk balans.

Nya jobb i privata näringslivet viktigaste uppgiften

Den viktigaste politiska uppgiften under de kommande åren är att komma tillbaka till full sysselsättning. Sverige har inte råd att inte låta människor arbeta.

Det gäller därför att skapa förutsättningar för en kraftig tillväxt av jobb i det privata näringslivet. Det kräver ett trendbrott. Under de senaste 40 åren har hela sysselsättningsökningen skett i offentlig sektor.

Genom en rad politiska beslut under den gångna mandatperioden har villkoren för det privata näringslivet förbättrats. Det har lagt grunden för en stark expansion under kommande år. Det är nödvändigt att dessa nya förutsättningar inte åter försämras. I stället behöver de ytterligare förbättras.

En lösning av skuldkrisen och lägre räntor är också en nödvändig inslag i en politik för fler jobb.

Vi säger ja till svenskt medlemskap i EU

Svenskt medlemskap i den Europeiska Unionen (EU) är en viktig förutsättning för jobb i Sverige. Utanförskap skulle göra det mycket svårt för Sverige att attrahera investeringar och därmed att skapa de nya jobben.

Folkomröstningen om EU äger rum den 13 november. Resultatet av omröstningen avgör om Sverige blir medlem eller ej.

EU-frågan hör också hemma i valdebatten. Vi vill att Sverige som medlem i EU skall arbeta för bland annat ett mer radikal miljöpolitik, en mer ambitiös politik mot arbetslösheten, minskade subventioner till jordbruket, en humanare flykting- och biståndspolitik, ett ökat säkerhetspolitiskt samarbete för att säkra freden i Europa och - inte minst - en utvidgning av medlemskretsen till flera centraleuropeiska länder och de baltiska staterna.

Den internationalisering som nu pågår, och som vi liberaler i hög grad välkomnar, ökar samtidigt vikten av att vi satsar på den svenska kulturen. En aktiv kulturpolitik har betydelse både för att hävda vårt kulturarv i en tid av allt starkare influenser utifrån och för att stärka utvecklingskraften i vårt eget land.

Vi vill skapa förutsättningar för en halv miljon nya jobb i det privata näringslivet

Sverige behöver fram till sekelskiftet ett tillskott på en halv miljon jobb i det privata näringslivet. De behövs både för att arbetslösa skall få arbete och för att få bort budgetunderskottet, som i första hand beror just på arbetslösheten.

Ett tillskott på en halv miljon jobb är nettot av ännu många flerjobb som tillkommer samtidigt som andra försvinner. För att ge en uppfattning om dynamiken i näringslivet: under åren 1985-1989 tillkom 1,5 miljoner jobb samtidigt som 1,3 miljoner gamla försvann. Ökningen blev alltså 200 000. Den hade blivit mycket större om förutsättningarna hade varit gynnsammare.

Vi vill satsa på företagen

Småföretagen är särskilt viktiga för de nya jobben. På 1980-talet tillkom sju av tio nya jobb i små företag. På 1990-talet blir andelen sannolikt ännu större.

Företagarna som personer är i det sammanhanget den viktigaste resursen. Nya företag och små företag är i långt större utsträckning än stora beroende av personligt ledarskap och enskilda individers risktagande.

På 1980-talet var expansionen i småföretagen i hög grad lånefinansierad. Nu krävs en sundare bas för utbyggnaden. Det åstadkoms genom att företagare och andra uppmuntras att satsa pengar i företagen.

Sverige satsar internationellt sett en förhållandevis stor andel av nationens resurser på forskning och utveckling (FoU), men utbytet i form av produktion och export är sämre än i många andra länder. En viktig förklaring är bisten på riskvilligt kapital som kan användas för att omsätta ny kunskap i produkter och därmed i jobb.

Både för att små företag skall växa och för att vi i Sverige skall få ökat utbyte av våra FoU-satsningar har avskaffandet av dubbelbeskattningen på aktieutdelningar varit en strategisk reform. Det är nödvändigt att den ligger fast.

Svenska småföretagare är i dag de mest optimistiska i Västeuropa. Vi vill att de skall förbli det!

Vi vill ha lägre skatt på tjänster och högre skatt på miljöförstöring

En modern miljöpolitik utnyttjar marknaden för att minska miljöförstöring och utveckla ny miljöteknik. Ekonomiska styrmedel i form av bland annat miljöavgifter blir allt viktigare. Genom att rikta hårda miljökrav till industrin kan svenska företag utveckla teknik som placerar dem i den internationella frontlinjen. Det ger jobb i Sverige. Genom ökade miljöavgifter och miljöskatter kan utrymme skapas för att sänka andra skatter, i första hand på tjänsteproduktion. Vi vill arbeta för en sådan skatteväxling.

Eftersom de nya jobben till övervägande delen kommer att skapas i tjänstesektorn är det nödvändigt att all offentlig stimulans också gäller tjänsteföretag; ..

Vi vill ha fler datorer i skolan och pröva individuella fortbildningskonton

Arbetsmarknaden kommer i framtiden att bli rörligare. Det kommer att bli ovanligare att en människa stannar på en och samma arbetsplats genom hela, eller nästan hela, livet. De allt snabbare förändringarna i näringslivet kommer alltså att i hög grad beröra enskilda, människor.

I informationssamhället är det nödvändigt inse att kunskaper blir alltmer av färskvara. Förrådet måste ständigt fyllas på. Förmågan att lära nytt blir allt viktigare. Den insikten måste präglade hela utbildningssystemet. Tre satsningar vill vi särskilt lyfta fram inför den kommande mandatperioden.

Den första handlar om datorer i skolan. Vår vision är att varje elev skall ha en egen dator. Av olika skäl är detta svårt att snabbt förverkliga. Men redan inom de närmaste åren bör elevernas tillgänglighet till datorer öka kraftigt och medvetna satsningar görs på att utnyttja datorn som redskap i undervisning och inläring. Det är angeläget inte minst för att alla elever, oberoende av social och ekonomisk bakgrund, skall få goda chanser att lära sig umgås med datorer. Alla måste få komma med på tåget till framtiden!

Den andra satsningen handlar om att ge var och en möjligheter att öka sin kompetens utan att vara beroende av en arbetsgivare. Det blir alltmer angeläget på framtidens mer rörliga arbetsmarknad, särskilt för dem som arbetsgivaren inte självklart satsar på. En metod som bör prövas är att skapa förutsättningar för individuella fortbildningskonton, till exempel genom att medge skattefria avsättningar. Sådana avsättningar skulle kunna avtalas av arbetsmarknadens parter men också kunna göras individuellt.

Den tredje satsningen gäller invandrare. Invandrarna har särskilda problem på arbetsmarknaden. Ofta har de svårigheter att oavsett sin kompetens överhuvudtaget få in en fot i arbetslivet. Andra gånger kan det handla om bristande kunskaper i svenska. Vi vill därför inom ramen för arbetsmarknadspolitiken öka satsningarna på i första hand invandrarpraktik och svenskundervisning. Det är också angeläget att bättre ta till vara invandrarernas kunskaper i deras hemspråk och den entreprenörsanda som många av dem visar.

Så klarar vi både välfärden och skuldskrisen

Utbyggnaden av välfärdsstaten har betytt mycket för att ge människor trygghet. I ett gott samhälle är det viktigt att barnomsorg, skola, sjukvård och äldreomsorg av hög kvalitet finns tillgänglig för alla. Det målet uppnås genom en generell välfärdspolitik som bygger på en solidarisk finansiering med skattemedel. .

- Småbarnsföräldrar skall veta att det finns barnomsorg, med utbildad personal när de behöver det.
- Alla barn - oavsett föräldrarnas ekonomi - skall kunna välja en skola som passar dem.
- Gamla människor som inte längre orkar skall veta att det finns hjälp att få. Och när hälsan eller orken tryter och de inte längre kan eller vill bo kvar hemma skall det finnas särskilda bostäder som bygger på respekt för den enskildes integritet. Alla som så önskar skall senast vid sekelskiftet vara garanterade ett eget rum inom långtidsvården.
- Människor som lever i det glömda Sverige, till exempel svårt funktionshindrade och psykiskt sjuka personer, skall få ett kraftfullt stöd för att kunna leva ett liv som andra.

- En väl fungerande sjukvård är något av välfärdsstatens kronjuvel. Husläkarsystemet är basen. Vårdgarantin, som innebär att man har rätt till operation eller behandling inom tre månader och som i dag gäller för ett tiotal diagnoser, skall successivt utvidgas.

Vi vill öka valfriheten

Ökad valfrihet för alla som utnyttjar välfärdstjänsterna innebär också ökad kvalitet. Sociala tjänster är ofta möten mellan människor - mellan lärare och elev, mellan läkare och patient, mellan förskollärare och föräldrar/barn. Chansen är större att mötena blir lyckade om de är ett resultat av ett fritt val.

- Därför vill vi bygga vidare på ett system med skolpeng till friskolor men säger nej till elevavgifter.
- Därför slår vi vakt om vars och ens rätt till en egen, fritt vald husläkare.
- Därför vill vi att var och en skall få veta vilka sociala rättigheter och skyldigheter man har och vart man kan vända sig för att få rättelse när fel begåtts. Vi kallar det välfärdskontrakt.

Vi vill utveckla välfärdspolitiken. Samtidigt är det nödvändigt att fortsätta rationaliseringsarbetet i kommuner och landsting, inte för att sänka kvaliteten utan för att få mer valuta för skattepengarna. Det är viktigt att skattebetalarnas pengar används effektivt. Däremot avvisar vi stora nedskärningar i välfärdstjänsterna. De ekonomiska problemen måste lösas med andra medel.

Rationaliseringarna i den kommunala verksamheten kan uppnås bland annat genom ökad konkurrens mellan olika producenter, kommunala, kooperativa och enskilda.

De totala statsbidragen till kommunerna bör ligga fast i kronor under de närmaste åren. I några kommuner och landsting kommer det att bli nödvändigt med en viss skatthöjning för att kunna upprätthålla en acceptabel standard.

Vi kan klara skuldkrisen

Att hejda tillväxten av den offentliga sektorns nettoskuld är en huvuduppgift för de kommande åren. Det är nödvändigt bland annat för att få ned räntenivån och därigenom stimulera konsumtion och investeringar.

De åtgärder som krävs är tuffa. Ingen kommer undan dem men många, både enskilda politiker och partier, vill vänta till efter valet med att ge besked. Vi tycker det är ärligt att redan nu berätta hur omfattande ingrepp vi anser nödvändiga men också, vilket är lika viktigt, vad vi vill göra. Behovet är detsamma för alla partier och regeringar men inriktningen på åtgärderna bestäms i hög grad av de politiska värderingarna. En del vill skära kraftigt på välfärden i kommunerna, på barnomsorg, äldreomsorg och sjukvård. Andra vill bara höja skatter.

Varken det ena eller det andra alternativet är förenligt med våra värderingar. Vi vill slå vakt om barnomsorgen, äldreomsorgen och sjukvården. Vi vill ha kvar socialförsäkringar som ger inkomstrygghet vid sjukdom, föräldraskap, arbetslöshet och ålderdom. Vi slår vakt om århundradets skattereform. Och då blir vår väg den här:

- Grunden är den av regeringen framlagda "Natalieplanen". Den innebär budgetförstärkningar genom bland annat höjd pensionsålder, hårdare regler för förtidspensionering, minskade bostadssubventioner, ökade avgifter på tandvård och medicin, höjda miljöskatter, höjd fastighetsskatt och effektivare skatteindrivning.
- I de statliga verksamheterna vill vi därutöver framförallt göra nedskärningar inom försvaret. Dessa motiveras i första hand av ändrade säkerhetspolitiska förutsättningar men är betydelsefulla också från statsfinansiell synpunkt. Inför det försvarsbeslut som skall fattas 1997 vill vi att ett alternativ med en på sikt, 25-30-procentig nedskärning blir noga belyst.
- De årliga underskotten i ATP och arbetslöshetsförsäkringen måste elimineras genom en kombination av höjda försäkringsavgifter och ändrade förmånsregler.
- Reformeringen av socialförsäkringarna fortsätter med utgångspunkterna att arbetslinjen skall hävdas -

det skall alltid löna sig att arbeta! -och at tdet skall finnas ett direkt samband mellan avgifter och förmåner.

- Barnbidrag och vårdnadsbidrag bör under mandatperioden ligga still i kronor och alltså inte höjas i takt med priserna.
- Fastighetsskatten bör höjas mer än vad som förutsätts i Nathalieplanen för att skapa rättvisa gentemot dem som får reducerade räntebidrag. Momsen på mat hör återgå till den nivå som gäller för andra varor.

Vanliga löntagare kommer att beröras av såväl besparingar som höjda försäkringspremier och skatter. Huvuddelen av reallöneökningarna under de närmaste åren kommer att tas i anspråk av de ökade försäkringsavgifterna. Om löntagarna inte accepterar att på detta sätt betala för välfärden tvingas vi till än mer omfattande åtgärder för att den offentliga skulden verkligen skall stabiliseras till 1998.

Även om reallönen efter skatter och avgifter inte kommer att öka för dem som i dag har jobb kommer den totala privata köpkraften att öka genom lägre räntor men framförallt genom att fler får jobb.

Fortsatt, kamp för jämställdhet mellan kvinnor och män

Målet om jämställdhet måste genomsyra politiken på alla områden och alla politiska beslut.

Vi vill ha rättvisa löner för kvinnor

Kvinnor är lönemässigt diskriminerade på arbetsmarknaden. Med hjälp av jämställdhetslagen och fortsatt utveckling av metoder för arbetsvärdering skall denna diskriminering upphöra. Arbetsvärdering bör i ökad utsträckning kunna användas för att jämföra arbetsuppgifter också på skilda arbetsplatser och mellan olika företag och förvaltningar. Målet bör vara att resultaten skall kunna tjäna som underlag vid prövning av .var det förekommer lönediskriminering på grund av kön.

Det är angeläget att det nu prövas långt jämställdhetslagen räcker för att komma åt lönediskrimineringen. Om den skulle visa sig vara otillräcklig måste lagen skärpas.

Vi vill ha fler kvinnliga makthavare

Den manliga maktdominansen vid universitet och högskolor måste brytas. Alla statliga universitet och högskolor bör åläggas se till att det i interna beslutsorgan - till exempel tjänsteförslagsnämnder - inom fem år finns minst 40 procent av vardera könet: Även privata och stiftelseägda högskolor bör uppmanas att nå detta mål.

Andelen kvinnliga professorer är i dag inte större än 6 procent. Ett rimligt mål för varje svenskt universitet är att minst en femtedel av de professorer som utses fram till sekelskiftet skall vara kvinnor.

Målet att kvinnor och män år 1998 skall vara jämnt representerade i statliga styrelser och kommittéer ligger fast. I de fall partier och organisationer erbjuds representation i statliga organ skall alltid en man och en kvinna nomineras. Om det inte sker bör organisationen förlora sin plats.

Vi vill bidra till jämställdheten i EU

Även om EU har gjort en del för att driva på jämställdhetsarbetet i medlemsländerna är EU-organen i hög

grad mansdominerade. I kommissionen finns bara en kvinna och bland tjänstemännen är andelen låg. Detta lägger ett stort ansvar på Sverige att som medlem föregå med gott exempel. Sveriges första EU-kommissionär bör därför vara kvinna och vi bör aktivt arbeta för en jämn fördelning mellan kvinnor och män på de tjänster inom EU som den svenska regeringen har något inflytande över.

Det är angeläget att det blir en jämn könsfördelning i den svenska gruppen i EU-parlamentet. Efter den första provisoriska tiden är det ett ansvar för de politiska partierna. Folkpartiet kommer även i EU-valen att tillämpa principen varannan damernas.

Vi står fast vid våra värderingar

I Sverige har vi proportionella val. Det innebär att våra politiska församlingar bättre än i majoritetsvalssystem avspeglar väljarnas värderingar.

Proportionella val innebär i regel att det blir många partier i riksdagen. Under de två senaste mandatperioderna har sammantaget åtta olika partier haft säte i riksdagen. I landsting och framförallt kommuner finns ännu många fler partier representerade. Flerpartisystem förutsätter samverkan mellan partier när ett land, ett landsting eller en kommun skall ledas.

Nödvändigheten av samverkan kan självfallet inte innebära något hinder för partier att inför val klart och tydligt redovisa var det egna partiet står i olika frågor. Däremot är det omöjligt för ett enskilt parti att ställa ut andra garantier till väljarna än att man efter valet skall arbeta vidare för det man tror på. Ytterst kan man, om man i förhandlingar med andra partier inte kan få tillräckligt gehör för sina idéer, tvingas avstå från samarbete och i stället ägna sig åt opinionsbildning.

Ibland får vi politiker frågan vilket annat parti än det egna vi känner lojalitet med. För folkpartiet liberalernas räkning är svaret att vår enda lojalitet gäller våra egna värderingar och vårt eget politiska program. Vi sitter inte i någon annans bur eller i någon annans knä. Bara ett löfte kan vi ge väljarna:

Våra värderingar kommer vi inte att svika. Därför är en röst på folkpartiet liberalerna en röst på vårt program och bara på det.

Moderaternas valmanifest 1994

Framtidens idéer - Det bästa för Sverige

1994 väljer Sverige väg för framtiden.

Det handlar om två avgörande vägval:

I september om Sverige skall gå vidare på förnyelsens och förändringens väg, eller återgå till en gammal politik, som misslyckats förr.

I november om Sverige skall få rösträtt och inflytande i Europa eller bli en randstat med allt mindre inflytande också över vår egen framtid.

Den kommande mandatperiodens främsta utmaningar är:

Att fullfölja återupprättandet av Sverige som en företagar- och tillväxtnation.

Att ge Sverige en stark ställning i hjärtat av det europeiska samarbetet.

Moderata Samlingspartiet är framtidspartiet framför andra i svensk politik.

Vi bejakar de frihetens och marknadsekonomin idéer som öppnar för individens nytänkande och valfrihet och som skapar ett samhälle präglad av mångfald, öppenhet och tolerans.

Moderata Samlingspartiet är också Europapartiet framför andra i svensk politik. Vi ser ett vidgat och fördjupat samarbete mellan Europas nationer som en nödvändighet inte bara för vårt eget lands utveckling utan också för hela Europas frihet och fred.

Sedan oktober 1991 har Moderata Samlingspartiet tillsammans med de övriga tre borgerliga partierna burit regeringsansvar såväl nationellt som i många landsting och kommuner. Vi är stolta över de förändringar som åstadkommit på denna korta tid och som nu ger ett allt tydligare resultat.

Ekonomi i fritt fall har förbytt till en ekonomi i tydlig uppgång. Då ökade arbetslöshet och budgetunderskott samtidigt som produktion och investeringar rasade - nu ökar produktion och investeringar tydligt och arbetslöshet och underskott minskar.

Sverige har fått en ny start!

En tid av förändring och framtidstro

Valfriheten och tryggheten i skola, sjukvård och barnomsorg ökar. Människor känner i allt större utsträckning att personliga val och personligt ansvar betyder något för den egna vardagen. Familjen har genom ökad valfrihet fått en större kraft att forma sin tillvaro. Viktiga brottskurvor har vänt. Skattetrycket har sänkts. Grunden har lagts för ett nytt pensionssystem. Rättighetsskyddet har stärkts. De plågsamma vårdköerna är borta. Vi är på väg mot Europas bästa skola. Vi har fått en ökad spridning av ägandet. Sverige satsar på framtiden på bred front.

Men än återstår mycket att göra i förnyelsen och förbättringen av Sverige.

Statens skuldbörda skall stabiliseras till 1998 för att därefter kunna minska. Svenska företag skall kunna utvecklas och växa i Sverige för att erbjuda nya och riktiga jobb. Stat och kommun skall spara i offentliga utgifter för att därmed underlätta för hushåll och företag och för att fortsatt minska budgetunderskottet.

Vi skall vara med och forma framtidens europeiska samarbete.

Vi skall fortsätta valfrihetsrevolutionen i välfärdspolitiken.

Vi begär därför mandat för fyra år till av förnyelse.

Ett starkt Sverige i ett starkt Europa.

Efter de socialistiska staternas sammanbrott finns nu en historisk möjlighet till fred och samarbete över hela Europa. Endast ett stärkt och vidgat europeiskt samarbete kan ge medborgarna frihet och trygghet och skapa förutsättningar för fred och utveckling i hela vår kontinent.

I det arbetet måste Sverige och det övriga Norden vara med. Vi får inte ställa oss utanför rätten att påverka de beslut som formar vår egen framtid.

Ett starkt Sverige i ett starkt Europa förutsätter inte bara ett svenskt ja i folkomröstningen. Det förutsätter också en regering som kan hävda Sveriges roll i det nya Europa och som i det europeiska samarbetet kan bidra till en utveckling mot ett nationernas Europa.

Sverige står i det politiska samarbetet i Europa i dag starkare än på länge. Vår politik möter respekt. Vi har

framgångsrikt stött de baltiska staternas omvandling till fria och suveräna nationer. Det nordiska samarbetet har förstärkts och vi har fått ett avtal om medlemskap i Europeiska Unionen som är bättre än vad de flesta trott var möjligt.

Vi vill vara med och fördjupa det europeiska samarbetet och vidga det till allt fler länder och folk. Europeiska Unionen måste bli en fredsanslits för allt större delar av vår kontinent. Det förutsätter ett starkt samarbete i förening med en öppenhet för nya medlemmar. Sverige skall stå för en politik som tar till vara medborgarnas frihet och möjligheter över gränserna.

Vi vill att Europeiska Unionen skall vara öppen för alla Europas demokratier. Förhandlingar om medlemskap för de centraleuropeiska och baltiska nationerna skall inledas så snart som möjligt.

Varken dagens möjligheter eller dagens problem följer nationsgränserna. Gränsöverskridande angelägenheter kräver gränsöverskridande lösningar.

Det är genom liberalisering och avreglering som de europeiska ekonomiernas tillväxt- och konkurrenskraft kan stärkas. Endast så kan långtidsarbetslösheten brytas. Gemensamma satsningar på kommunikationer och nya möjligheter för nya teknologier lämnar också viktiga bidrag. Det är starkt marknadsekonomi som kan stärka de europeiska ekonomierna - i Väst såväl som i Öst.

Vi vill ha en kraftfull gemensam europeisk miljöpolitik. Polis- och tullsamarbetet för knark- och brottsbekämpning måste stärkas. Det måste ske en bättre samordning av flyktingmottagande i Europa.

Flykting- och invandringpolitiken skall inriktas på förebyggande hjälp i länder och regioner som drabbas av krig och katastrofer och på insatser i Sverige för att flyktingar snabbast möjligt skall få arbete. Flyktingmottagningen organiseras så att flyktingarna snarast ges möjligheter att bidra till sin egen försörjning.

Vårt europeiska samarbete är ett samarbete byggt på nationernas mångfald. Vi vill inte ha en reglerande centralmakt utan ett forum för samarbete på alla de områden där samarbete är eller har blivit en nödvändighet. Välfärdspolitiken avgör vi själva. Vårt europeiska samarbete byggs underifrån av de nationella staternas krav.

Endast de partier som står starka i Europafrågan kan ge Sverige styrka och inflytande i Europasamarbetet. Vi har visat att Sverige med moderater i ledningen kan stå starkt i det europeiska samarbetet.

De två utmaningarna

Två utmaningar måste mötas för att Sveriges ekonomiska styrka skall kunna återupprättas. Den första utmaningen är att skapa förutsättningar för fler och nya jobb. Därmed kan arbetslösheten pressas ner. Den andra är att minska budgetunderskottet och återställa stabilitet i de offentliga finanserna.

Dessa utmaningar hänger samman inbördes. Förutsättningen för framgång ligger i en politik som håller inflationen i schack och ger arbete, sparande och företagande stabila och goda villkor.

Endast en politik som håller nere skatterna och minskar de offentliga utgifterna kan ge det företagsklimat och den utveckling i ekonomin som krävs för fler och nya jobb. Annars riskerar den ekonomiska uppgången att stoppas av växande budgetunderskott och stigande räntor. Det är genom en växande ekonomi och minskade offentliga utgifter som statens skuldbörda kan stabiliseras 1998 för att därefter kunna minska.

Starka företag för nya och riktiga jobb

Sverige behöver cirka en halv miljon nya riktiga jobb i näringslivet under resten av 1990-talet. De små och medelstora företagens utveckling är av avgörande betydelse.

Därför är det bara en politik som förbättrar för företag och företagande som kan avvärja hotet om en permanent hög arbetslöshet. Bidragsjobb - t ex ungdomspraktik - är nödvändiga i en kris, men kan aldrig ersätta nya riktiga jobb.

Nya skatter och nya regleringar skulle slå sönder uppgången. Sverige skulle för gott fastna i arbetslöshetsfällan.

Därför måste en i grunden företagsfientlig socialdemokratisk politik som försämrar villkoren för arbete och investeringar avvisas i höstens val.

Små och medelstora företag måste ha goda möjligheter att växa. Företagens nya och förmånliga villkor är en stabil grund för ekonomisk tillväxt och nya investeringar.

Skattepolitiken skall inriktas på att ta tillvara tjänstesektorns möjligheter. Det är i de moderna - ofta små - tjänsteföretagen som de nya jobben växer fram. Minskade skatteklar ger fler jobb. Avvecklingen av skatter som hämmar investeringarna fullföljs.

Moderniseringen av arbetsrätten skall fortsätta för att ge bättre möjligheter till nyanställningar. Turordningsreglerna görs mer flexibla. En dynamisk arbetsmarknad ger bäst förutsättningar för nya och riktiga jobb. Det måste bli lättare för företag att anställa när det går bra och lättare att överleva när det går sämre.

De små och medelstora företagens möjligheter är avgörande för att hela Sverige skall kunna leva. Vår företagarpolitik, medlemskapet i EU och de nya informationsteknologierna ger landsbygd och glesbygd nya möjligheter.

Det framgångsrika arbetet med att sprida ägandet genom privatiseringar av statliga företag fortsätter. Det ger företagen bättre förutsättningar och medborgarna nya möjligheter att äga och spara. Statsskulden kan minskas. Det fortsatta privatiseringsarbetet gäller bl a Nordbanken, Vattenfall, Telia och TV2.

En fri energimarknad skapar goda förutsättningar för billig och bra energi. Säkerhets- och miljökraven måste ställas högt. Användningen av fossila bränslen skall motverkas. Sverige skall ha världens säkraste kärnkraft.

Våra jordbruksföretag får starkt förbättrade möjligheter genom medlemskapet i Europeiska Unionen. Vi vill befästa den utveckling som håller på att göra jordbruk och livsmedelsindustri till en ny framgångsrik svensk exportnäring.

Spara för att stoppa skattehöjningar och. statsskuld

En konsekvent sparpolitik är en förutsättning för låga räntor, stabilt penningvärde och nya och riktiga jobb. Höjda skatter för att minska budgetunderskottet motverkar inte det grundläggande problemet att de offentliga utgifterna är för stora utan motverkar investeringar och ekonomisk tillväxt.

Arbetet med att sanera statsfinanserna fullföljs. Målet om en stabiliserad skuldbörda måste i allt väsentligt uppnås genom minskade offentliga utgifter.

Effektiviseringarna i landstingens och kommunernas verksamhet har redan gett påtagliga resultat. Detta ger utrymme för sänkta kommunalskatter eller ökade bidrag till att sanera statsfinanserna. Om ytterligare besparingar måste ske i statsutgifterna utöver dem som anges i regeringens saneringsprogram kan dessa komma att beröra en rad områden.

Dit hör stödet till press, partier och studieförbund och utgifterna för olika bidrag; boendesubventioner, förtidspensioner, sjukförsäkring, pensioner, familjestöd och bidragsförskott. Inget område får vara undantaget från sparpolitiken.

Lägre skatter för högre tillväxt

Sedan 1991 har det samlade skattetrycket sänkts från en rekordnivå på över 56 procent till under 50 procent. Sänkta skatter på företagande och sparande har skapat nya förutsättningar för tillväxt och riktiga jobb.

På sikt bör skattetrycket sänkas ytterligare ner mot genomsnittet för motsvarande europeiska länder. Under de närmaste åren måste dock prioritet ges åt uppgiften att sanera de offentliga finanserna.

Skatten på arbete får inte höjas. Vi säger bestämt nej till socialdemokratiska förslag till höjda kommunalskatter och dubbelbeskattning av inkomster. Vi vill utnyttja varje möjlighet till sänkta inkomstskatter. I första hand måste möjligheten att sänka den kommunala inkomstskatten utnyttjas

Genom sänkta kommunalskatter minskar marginalsikten för alla. Möjligheter att sänka momsen på arbete för att ge nya jobb i tjänste- och servicesektorerna tas tillvara. Dagens löneskatter ersätts så långt som möjligt av förmånsanknutna avgifter. Förutsättningarna för nyföretagande och nyinvesteringar förbättras.

En fortsatt vitalisering av Sverige

Samtidigt med att Sverige möter de två utmaningar som är avgörande för vår ställning i Europa och vår ekonomiska styrka fullföljs den inledda förnyelsen av välfärdspolitikerna som syftar till trygghet och mångfald.

Vidare mot Europas bästa skola

Vårt mål är att under 1990-talet ge Sverige Europas bästa skola genom att satsa på kvalitet, kunskaper och goda arbetsförhållanden för lärare och elever.

Goda kunskaper och hög kompetens är viktigt i kampen för fler och nya jobb. Sverige skall ha den bäst utbildade arbetskraften. Nästa generation svenskar skall vara den bäst utbildade generationen någonsin.

Vi har börjat med nytt betygssystem och nya läroplaner. Genom skolpeng och friskolor växer valfriheten och förnyelsen i hela skolsystemet. Hotade glesbygdsskolor har återfått sin framtid. Rätten att välja skola och skolpengen ger familjen rätten att välja bästa tänkbara utbildning för barnen.

Förnyelsen av den högre utbildningen drivs vidare. En ökande andel unga skall erbjudas eftergymnasial utbildning.

Samarbetet med näringslivet skall byggas ut. Personliga utbildningskonton för den kontinuerliga kompetensutvecklingen, där var och en kan investera i sin egen kompetens och kunskapsuppbyggnad, skall övervägas. Utbildning och fortbildningen av lärare och ledare i skolan måste förnyas och förstärkas.

Skolan måste moderniseras. En nationell kraftsamling på skolornas dataanvändning skall genomföras. Svenska flickor och pojkar skall bli världsbäst på informationsteknologi.

Valfrihet i välfärden

Makten över den egna tillvaron och vardagen skall tillkomma enskilda människor och inte myndigheter. Familjen skall stå stark i sin gemenskap genom att den har kraft och möjlighet att fatta de viktiga besluten om barnen, sjukvården och omsorgen. Valfrihetsrevolutionen i välfärdspolitikerna har bara börjat. Vi moderater vill gå vidare.

Försäljningen av allmännyttiga bostäder till de boende och införandet av ägarlägenheter ger fler chans att äga sitt

hem.

En allmän och obligatorisk sjukvårdsförsäkring bör införas. Den bygger vidare på husläkarreformen, och ger alla trygghet i valet av vård. Den finansieras genom avgifter i förhållande till inkomsten, omfattar alla och ger rätten att välja sjukvård och omsorg i varje del av landet. Med en sådan sjukvårdsförsäkring kan de kostnadskrävande landstingsbyråkratierna avskaffas.

Alla skall ha rätt och möjlighet till den barnomsorg de själva anser vara bäst. Stat och kommun skall ge möjligheter - inte pekpinna. Valfriheten främjar familjens ansvar och ett aktivt föräldraskap liksom jämställdheten mellan kvinnor och män.

Valfrihet och rättvisa i barnomsorgen har stärkts genom etableringsfrihet för daghem, vårdnadsbidrag och avdragsrätt. Avdragsrätten för styrkta barntillsynskostnader höjs för att öka valfriheten. Dessutom minskar trycket på de kommunala kostnaderna, samtidigt som utrymme skapas för nya jobb.

En fjärde och femte TV-kanal skall göras tillgängliga för regionala företag. Därmed öppnas nya arenor och nya möjligheter till produktion. Sveriges Radios och Sveriges Televisions public service uppdrag ges i den nya mediamiljön en ny inriktning som bygger på höjd kvalitet i stället för på marknadsdominans.

Ett fritt och levande kulturliv säkras.

Svenska kyrkans ställning som en fri och levande folkkyrka skall tryggas.

Lagar för ordning

Moderaterna är partiet för lag och ordning.

Vi har skärpt straff för att skydda barn och våldsoffer. Vi har stärkt skyddet för brottsoffren. Poliserna har blivit fler och vi har avskaffat den automatiska halvtidsfrigivningen.

Antalet brott minskar. Men än återstår mycket att göra. Våldsbrotten måste mötas med än större kraft.

Vi vill göra Sverige narkotikafritt. Det kräver ett aktivt europeiskt samarbete för att stoppa knarkhandeln. Grova narkotikabrott skall kunna leda till livstidsstraff. Narkotikabekämpningen kommer att kräva ökade resurser.

En förnyad miljöpolitik

Miljöpolitikens förnyelse ska fullföljas. Ekonomiska styrmedel utnyttjas konsekvent för att på frivillighetens väg göra alla delaktiga i arbetet på att ge Sverige en ännu bättre miljö. Koldioxidtaget är viktigt och måste påverka bland annat energipolitikens utformning.

Frihet och fred

Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik skall stå stark i arbetet för freden och i försvaret för friheten.

Vi vill stärka det nordiska, det europeiska och det globala samarbetet. Internationaliseringens tid kräver mer av samarbete och samförstånd.

Ett starkt Förenta Nationerna förbättrar förutsättningarna för fred, Sverige söker medlemskap i FN:s säkerhetsråd under den kommande mandatperioden.

Vår biståndspolitik verkar för frihet, demokrati och marknadsekonomi i utvecklingsländerna. Det ger bäst förutsättningar också för ekonomisk utveckling och minskad fattigdom.

Vi vill medverka i Europeiska Unionens arbete på att bygga ut en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik. Vårt EU är en fredsallians.

Som medlem av den Europeiska Unionen bevarar vi alltjämt vår militära alliansfrihet. Det ställer krav på en fortsatt modernisering av vårt nationella försvar. Ingen annan försvarar Sverige. Vi måste också vara beredda till medverkan i fredsbevarande insatser inom ramen för FN och ESK.

Nu finns möjligheten att grundlägga en gyllene period med ett starkt Sverige i ett starkt Europa. Ett Ja till en politik som öppnar och frigör vårt samhälle och ett Ja till Sverige i Europa betyder att framtidens möjligheter tas till vara.

Kristdemokraternas valmanifest 1994

Valmanifest från kristdemokraterna - mandatperioden 1994 - 1998

Nu vill vi kristdemokrater ta nästa steg. Vi ska bygga vidare på redan beslutade reformer från vår första regerings- och riksdagsperiod. Men vill också visa på några andra områden där det behövs viktiga förändringar under kommande mandatperiod.

1

Sanera svensk ekonomi - med omsorg om de svagaste

För att nya jobb ska skapas och välfärden kunna bevaras för nuvarande och kommande generationer måste Sveriges statsskuld sluta växa. KDS har därför preciserat ett program på totalt 25 miljarder kronor som innebär besparingar men också skatteskärpningar. Åtgärderna är utformade så att de minskar klyftorna mellan olika grupper i samhället. Bland annat föreslås insatser för dem som bäst behöver samhällets stöd.

2

Omfördela till äldreomsorg och sjukvård

Anvisa tre miljarder kronor till en statlig vårdkommitte som under de närmaste två åren ska fördela bidrag till vården med särskild inriktning på omsorgen om våra äldre. Tillsätt en äldreminister för att bevaka de äldres intressen inom framförallt vård och omsorg. Höj ersättningen till långtidssjuka från 70 procent till 80 procent.

3

Satsa på pensionärer med lägst pension

Pensionerna kan troligen inte höjas i samma takt som tidigare på grund av Sveriges ekonomiska situation. Då måste de pensionärer som har det sämst ställt få högre bostadstillägg och pensionstillskott. Det beräknas kosta 500 miljoner kronor per år.

4

Öka rättvisan för barnfamiljer

Vårdnadsbidraget på 2 000 kronor i månaden för barn från 1 år upp till 3 år är ett första viktigt steg för ökad rättvisa och valfrihet. Nu måste denna reform försvaras och vidareutvecklas.

5

Satsa på småföretag - ett säkert sätt att få fler i arbete

Fortsätt att förbättra förutsättningarna för småföretagande. Minska byråkratin, underlätta för uppfinnare och öka tillgången på riskvilligt kapital, exempelvis genom riskkapital-avdrag. Utveckla lärlingssystem i samspel mellan skola och företag.

6

Bekämpa ungdomsarbetslösheten - motverka passivisering och modlöshet

Bekämpa arbetslösheten genom en ekonomisk politik som ger förutsättningar för nya arbeten. Ge fler ungdomar arbete genom att införa en särskild ungdomsskattsedel. Den skulle ge lägre arbetsgivaravgifter och lägre moms för arbetsuppgifter som utförs av unga företagare upp till 25 års ålder. För de som drabbats av arbetslöshet ska aktiva arbetsmarknadspolitiska insatser och utbildning erbjudas. Utveckla projekt där folkrörelserna tillsammans med stat och kommun tar krafttag mot den passivisering och modlöshet som lätt blir följd av arbetslöshet. Starta lokala idébanker där arbetslösa själva kan komma med förslag till fortbildning, nya arbeten, nya produkter och nya företag.

7

Grundläggande etik för att återställa rättssamhället

En kärleksfull uppfostran i hemmet och hållbara normer i barnomsorg och skola ger en trygg uppväxt för barnen och förebygger kriminalitet. Kvarterspoliser i närområdet skapar trygghet för både unga och gamla. Inrätta en särskild myndighet som samordnar kampen mot den ekonomiska brottsligheten.

8

Skatteväxla för miljön

Inled skatteväxlingen för miljön under perioden - högre skatter på miljöförstörande verksamhet ska "växlas" mot lägre skatt på människors arbete. Påbörja kärnkraftsavvecklingen. Minska de farliga avgasutsläppen från trafiken, stimulera användning av alternativa drivmedel. Prioritera järnvägen. Sverige ska arbeta för en internationell vattenkonvention till skydd för dricksvattnet,

9

Rena livsmedel - Öppna odlingslandskap

Höj premieringen av ekologiskt jordbruk. Garantera långsiktiga och stabila villkor för svensk jordbruksproduktion. Inför arealersättning också för vallen.

10

Trygghetssystem med fördelningspolitisk profil

Lägg om trygghetssystemen till en kombination av hög basnivå (cirka 6 000 kronor per månad) och inkomsttrygghet med begränsat inkomsttak (cirka 14 600 kronor per månad). Därutöver avtrappad ersättning med utrymme för egna försäkringslösningar. Tillsätt en parlamentarisk beredning med uppgift att föreslå ett stabilt och rättvist trygghetssystem.

11

Lika villkor inom bostadssektorn

Utforma statens beskattning, subventioner och bidrag till bostadssektorn likvärdigt för

hyresgäster, bostadsrättsinnehavare och villaägare. Låt bostadsrättsinnehavare göra avdrag för sin andel av föreningens underskott.

12

Effektivt u-landsbistånd -flyktingmottagning med kontrakt

Fortsätt att effektivisera u-landsbiståndet och återställ snarast biståndet till 1 procent av BNI. Låt biståndet främja demokrati, mänskliga fri- och rättigheter och marknadsekonomi i solidaritet med de fattigaste och mest utsatta. Satsa mer på kvinnor och barn! Utveckla miljöbiståndet till Baltikum och andra länder i öst. Låt enskilda och organisationer få skriva kontrakt med invandrarverket om att själva garantera flyktingars uppehälle och integrering.

13

Skydda människans okränkbara värde

Den nya lag som berör genmanipulation av växter och djur måste följas av en Förbättrad medicinsk-etisk lagstiftning som utgår från varje människas okränkbara värde och värdighet. Lagen ska hävda människans rätt att födas med omanipulerad arvs massa. Intensifiera de abortförebyggande insatserna.

14

Stöd barn till missbrukare

Ge extra stöd åt de cirka 150 000 barn som växer upp i missbrukarfamiljer. Skärp statens, landstingens och kommunernas ansvar för det förebyggande arbetet som minskar risken att barn och ungdomar fastnar i alkohol- och narkotikaberoende. Inspirera folkrörelserna att skapa fler drogfria miljöer för unga.

15

Stärk skolans etiska förankring - försvara föräldrarätten

Ge ett reellt innehåll åt de värden som skolan enligt den nya läroplanen ska förmedla "i överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism". På så sätt får eleverna hjälp att finna en egen inre kompass med normer för livet. Var och en som önskar gå i friskola ska tillförsäkras den rätten. Plånboken får inte styra skolvalet.

16

Förbjud innehav av barnpornografi

Innehav av barnpornografi ska kriminaliseras.

17

Jämställdhet - på arbetsmarknaden och i hemmet

Lika lön för lika arbete borde vara en självklarhet. Klarar inte arbetsmarknadens parter denna uppgift, kan ytterligare lagstiftning bli nödvändig. Att man och kvinna ska dela ansvaret för barnens uppfostran och arbetet i hemmet är något som tydligt ska finnas med i skolundervisning och föräldrautbildning.

18

Skapa veckoslutsöppna kulturoaser i varje kommun

Kulturen ska vara tillgänglig när barn, ungdomar och vuxna kan ta del av den. Konkurrera ut skräpkulturen genom att skapa inspirerande och avkopplande kulturoaser med biblioteket i centrum. Böcker ska man kunna låna utan avgift.

19

Aktiv europapolitik

Svenska folket ska genom folkomröstning bestämma om Sverige ska bli medlem av den europeiska gemenskapen. Folkomröstningens utslag ska följas av riksdagen vare sig resultatet blir ett ja eller ett nej. Under alla omständigheter innebär Europasamarbetet att vi kristdemokrater främst kommer att arbeta för freden och miljön, bekämpa arbetslösheten, ta upp striden mot narkotikan och alkoholmissbruket. Att inlemma de forna kommunistiska öststatsländerna i ett fast alleuropeiskt samarbete inom EU:s ram är nödvändigt för att vi ska få en fortsatt fredlig utveckling i vår del av världen. Det är EU:s stora uppgift.

miljöpartiet de gröna

Valmanifest

Sverige är ett rikt land med hög materiell välfärd, stort handelsöverskott och stora tillgångar på naturresurser. Vi i Sverige har mycket stora möjligheter att bygga ett ekologiskt hållbart samhälle och därmed bli en förebild.

Vi har dessutom fortfarande stora möjligheter att ta tillvara det bästa i den svenska modellen - strävan mot jämlikhet och solidariskt finansierad social välfärd. Miljöpartiet de Gröna ser solidariskt utformade skatter som det naturliga försäkringssystemet i ett socialt hållbart samhälle. Vi grundar denna syn på den ideologiska ståndpunkten att jämlikhet är effektivt och att små klyftor och harmoni i samhället är en god grund för framtida investeringar, medan ökade klyftor är ineffektivt och leder till disharmoni i samhället.

Regeringsfrågan

Den gångna valperioden - utan miljöpartiet i riksdagen - har präglats av EU-anpassning, ökad arbetslöshet och återtag inom miljöpolitiken. Mot denna bakgrund vill Miljöpartiet de Gröna medverka till att den sittande moderatledda regeringen tvingas avgå. Samtidigt anser vi att en socialdemokratisk regering, byggd på egen majoritet i riksdagen eller byggd på stöd från ett vänsterparti som såväl saknar tradition att föra en ansvarsfull budgetpolitik som att ställa nödvändiga miljökrav, skulle innebära en olycklig maktkoncentration och cementering av gammal betongpolitik. Vi är beredda att vid förhandlingar efter valet i positiv och konstruktiv anda pröva möjligheterna att skapa en regeringsmajoritet där miljöpartiet ingår. I denna regering kan dock inte moderaterna ingå. Vi menar att vi på det sättet har största möjlighet att få gehör för våra krav.

Budgetunderskottet

Sverige styrs idag av en nästan självgående stressekonomi. För att återerövra demokratin och säkra långsiktiga samt hållbara investeringar, krävs en övergång till en robust ekonomi som tar tillvara vårt lands unika förutsättningar.

Under andra hälften av 80-talet genomförde den socialdemokratiska regeringen långtgående avreglering av kapital- och valutapolitiken vilket resulterat i övergången till en stressekonomi, där tid och eftertanke utgör bristvaror. Den ofinansierade skattereformen har dessutom ökat såväl klyftorna i samhället som

statens underskott Denna politik har därefter accelererat och fullbordats av den borgerliga regeringen. Ofta som del av anpassningen till EU.

Miljöpartiet de Gröna motsatte sig denna avreglering eftersom denna skulle undergräva demokratin och politikens inflytande. Vi motsatte oss stora delar av skattereformen eftersom skattesänkningarna inte var finansierade

Miljöpartiet motsatte sig även kronans knytning till euron, vilket kostat landet mångmiljardbelopp.

Miljöpartiet de Gröna har under hela 80-talet pläderat för långtgående förändringar för att underlätta övergången från industrisamhällets tillväxtfas till det ekologiskt och socialt hållbara informations- och tjänstesamhället.

Vi krävde införande av en grundpension, lika för alla, som nödvändig ersättning, för ATP.

Vi krävde förändringar i socialförsäkringssystemen så att full ersättning endast utgår för den del av inkomsten som ligger under 150.000 kronor.

Vi lanserade idén om att marknadens stora aktörer skall ta ett större ekonomiskt ansvar för de externa effekter som dess verksamheter ger upphov till. Vi krävde nedskärningar av det militära försvaret. Hade dessa åtgärder vidtagits under 80-talet hade staten idag haft en betydligt bättre ekonomisk situation. Vi finner det, som icke riksdagsparti, vare sig möjligt eller rimligt att detaljprecisera vad som skall ske 1995 eftersom stressekonomi leder till ett närmast oöverskådligt myller av snabba kast förändrade förutsättningar och nya sifferuppgifter. Miljöpartiet de Gröna går till val med främst följande politiska principer när det gäller att förbättra statens dåliga ekonomi.

1. Investeringar i modem miljö-, energi-, informations- och resursteknik stimuleras genom bl a skatteväxling och lagstiftning. Därmed kan de gröna stråken och tjänsteproduktionen i ekonomin växa.
2. Arbetslösheten bekämpas genom miljöinvesteringar, skatteväxling och genom att sänka arbetstiden och därmed fördela jobben.
3. Den statliga inkomstskatten ökas genom en progressiv skatteskala, som medför att den del av inkomsten som överskrider 250.000 kronor beskattas med 30%. För att ge nödvändiga skatteintäkter måste en låg statlig skatt förmodligen införas redan för den del av inkomsten som ligger över 150.000 kronor.
4. Kapitalbeskattningen bör återgå till tidigare nivå - 30%.
5. Socialförsäkringssystemen ändras så att en fast brytpunkt införs. Under brytpunkten (som bör ligga kring 150 - 175.000 kronor) ges högre ersättning (80-90%). För den del av inkomsten som ligger mellan brytpunkten och taket ges lägre ersättning (vårt mål: 40%).
6. ATP-systemet växlas ut genom införande av en grundpension som är lika för alla.

7. Bostadssubventionerna är på väg ner. Vi kan tänka oss ytterligare neddragningar i de generella subventionerna om detta kompletteras med ökade bostadsbidrag för de som verkligen behöver stöd.
8. Försäkringssystem införs för marknadens stora aktörer så att dessa tvingas ta ett större ekonomiskt ansvar för externa effekter som idag bekostas av det offentliga. Bl a bör utredas möjligheter att låta trafikförsäkringen betala sjukvårdskostnader som följer av trafikolyckor. För att ge marknaden större ansvar bör även ett införande av en arbetsmiljöskatt för företag med många arbetsrelaterade skador utredas, liksom avgifter för att finansiera följdskostnader för bl a kemikalier, tobak och alkohol.
9. Det militära försvaret bantas kraftigt och dess resurser samutnyttjas bättre med det -civila samhället.

Ja till miljön och Jobben - Nej till EU!

En röst på Miljöpartiet de Gröna är en röst för en radikal miljöpolitik och en rättvis ekonomisk politik. En röst på miljöpartiet är också en röst för ett starkt och klart EU-motstånd i Sveriges riksdag. Förutom en ansvarsfull budgetpolitik vill vi se följande punkter förverkligas i en regeringsförklaring efter valet.

Europeiska Unionen

Riksdagsbeslut skall omedelbart efter den nya riksdagens inträde slå fast:

att blankrösterna i folkomröstningen om EU inte skall räknas in i resultatet och att den av ja- respektive nej-linjerna som får flest röster skall betraktas som segrare. Att nej-sidan skall tilldelas ytterligare 15 miljoner kronor i syfte att uppväga den penningövertikt som ja-sidan har genom bidrag från näringslivet att inga nya förhandlingskontakter eller medlemskapsinitiativ tas under mandatperioden

efter en nej-seger att, vid ett nej i folkomröstningen, utvärdera EES-avtalet och eventuellt ta initiativ till omförhandling om avtalet hämmat bl a miljö - och hälsopolitik att grundlagsändring, som kan överföra makten från det svenska folket till Bryssel, inte genomförs efter ett nej i folkomröstningen.

Internationell miljöpolitik

Sverige skall aktivt och pådrivande arbeta internationellt för införande av en miljödomstol under FN samt för att påverka Världsbanken så att dess projekt ges en ekologisk inriktning.

Internationella valutamarknaden

Sverige skall aktivt och pådrivande arbeta internationellt för att öka trögheten på valutamarknaden oavsett EU:s uppfattning.

Sälj Inte ut svenska naturresurser

Förbud införs mot försäljning av vattenkraftverk, kärnkraftverk, mineraltillgångar och naturresurser som skog och jord till utländska företag inom eller utom EU.

Skatteväxling

Första stegen i en långtgående skatteväxling genomförs omedelbart genom att arbetsgivaravgifterna sänks och skatterna på energi (fossila bränslen och uran), utsläpp och råvaror ökas. Totalt bör 100 miljarder kronor (av totalt ca 400 miljarder) överföras från skatt på arbete till energi, råvaror och utsläpp under en tioårsperiod. Hushållen kompenseras inom skatteväxlingssystemet genom sänkt moms på basmat, kollektivtrafik och miljömärkta produkter.

Energipolitiken

Omedelbart beslut om att nytt drifttillstånd för Ringhals 2 inte ges efter 1995. En avvecklingsplan för kärnkraften upprättas, fyra ytterligare reaktorer tas ur drift under mandatperioden (däribland Oskarshamn 1 samt minst en reaktor i Barsebäck). Lagstiftning fastställer slutdatum för svensk kärnkraft som komplement till att kärnkraftbolagens försäkringsansvar för yttre skada marknadsanpassas och ökas från 1,2 miljarder kronor till 1000 miljarder kronor. Överföringskapaciteten för elkraft från Norrland och Norge förstärks.

Naturvården

De orörda älvarna grundlagsskyddas och anslagen för inköp och bevarande av bl a urskog och gammelskog tredubblas till ca 600 miljoner kronor årligen. Medel avsätts för betalning av miljöskulden. Miljöskyddskommittens förslag till miljöbalk ersätter omedelbart nuvarande regerings förslag.

Jordbruk och djur

Miljöavgifter på 300 procent införs på konstkväve och bekämpningsmedel; medlen återförs till jordbruket vilket ger ekologisk odling konkurrensfördelar jämfört med idag. Kadmium förbjuds i konstgödsel. Skärpt uppföljning av djurskyddslagen och en avvecklingsplan för att minimera plågsamma djurförsök.

Öresundsbron mm

Järnvägstunnel under Öresund utreds som alternativ till bron, motorvägssatsningar i Dennispaket (Stockholm) och Adelsonpaket (Göteborg) stoppas.

Kommuner och landsting

Som ett led i att värna vård, omsorg och skola görs inga nya indragningar från kommuner samtidigt som den kommunala skatteutjämningen förstärks.

Kommunerna ges utökad beskattningsrätt samtidigt som 'skattestoppet' tas bort. Sverige har råd med vård.

Miljö och hälsa

Allergisanering genomdrivs genom bl a sanering av skolor och daghem, utrensning av kemiska produkter och byggmaterial samt införande av allergi-ROT. Amalgam erkänns som hälsofara och drabbade ges hjälp.

Arbetstidsförkortning

Arbetstidsförkortning genomförs på så sätt att normalarbetstiden sänks från 40 timmar i veckan till 35 timmar. Arbetsmarknadens parter tar ansvar för genomförandet som en del av den fria förhandlingsrätten. Förväntade löneökningar, effektiviseringar på grund av den sänkta arbetstiden och skatteväxlingens effekter bör utgöra finansieringsgrund.

Jämställdhet

Lika lön för lika och likvärdigt arbete. Lagstiftning skall efterlevas av arbetsmarknadens parter och lönestatistik skall, vid behov, lämnas över till Arbetsdomstolen. Kvotering skall tillämpas vid statligt tillsatta utredningar, kommittéer mm

Miljöpartiet de Gröna, Box 25014, 100 23 STHLM, 08-695 02 02, fax **08-696 00 11**